

Cesty duchovosti.

„Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta.“
Vhlbil som sa do Kristových, večne sviežich slov
osobnej aj svetovej záchrany?

Pláš nadprirodzený život.

Dr. Štefan Náhalka.

Nadprirodzená životá úroveň.

Nadprirodzené dary, ktoré nám Boh zo svojej štedrosti dáva, uchopujú celú našu dušu a prostredníctvom nej nás celých pozdvihujú na nadprirodzenú životnú úroveň. Ale nestačí, aby nadprirodzené sily ostávaly len v poriadku bytostnom. Bytostné obohatenie nadprirodzenými kvalitami — milosťou posväcujúcou, vliatymi ctnosťami a darmi Ducha svätého je, pravda, základná a prvotná skutočnosť. No tá sa musí prejavovať aj v poriadku etickom, v poriadku ľudských činov. Žiada si to sama povaha novej ľudskej prírody. Veď príroda aj vtedy, keď je pozdvihnutá do nadprirodzeného poriadku, je princípom činnosti. Speje k vonkajšiemu prejavu. Žiada si činy. Ak sa nová príroda človeka nepripustí k uplatneniu v celom svojom bytostnom rozpätí, teda aj podľa svojich nadprirodzených síl, deje sa krivda bytostnému poriadku. Nedopraje sa mu prejav, nepripustí sa k slovu, hoci má na to všetky predpoklady.

So žiaľom treba konštatovať, že toto násilie nadprirodzenému bytostnému poriadku sa skutočne deje. Laicistický vplyv prenikol dnes veľmi hlboko. Ide mu o to, aby vymanil človeka zo závislosti od Boha, aby sotrel posvätný ráz ľudského života, aby znaturalizoval človeka po posledné dôsledky. Jeho úsilie, uskutočňované v Európe všetkými možnými prostriedkami už temer po tristo rokov, nevyznelo naprázdno. Značná čiastka ľudstva pláva už celkom bez

výhrady v jeho vodách. Verejný život z veľkej čiastky nemá v sebe už vonkoncom nič posvätného. Ak nie je priamo protináboženský, je bezfarebný. To sú polia, ktoré bude treba kresťanom znovu zaujímať vnútornou misijnou činnosťou. Ale laicizmus sa môže preukázať aj inými úspechmi. Zasiahol aj do života niektorých ľudí, čo sa otvorene priznávajú za kresťanov. Ba dokonca ani ľudia, ktorí sú ex professo nositeľmi kresťanstva a pestujú azda aj duchovný život, nevedeli a nevedia sa náležite brániť životnému laicizmu. Často možno stretnúť kresťanov, ktorých život je rozčesnutý na dve oblasti ako by od seba celkom nezávislé. Prvá sa odohráva za bránami kostola, prípadne v niekoľkých chvíľach súkromnej pobožnosti. Je to oblasť náboženská. Mimo spomenutých chvíľ ostatný čas jej celkom uniká z dosahu. S Bohom a náboženstvom zúčtuje v pramalom časovom zlomku, a to tak definitívne, že do ostatného života nemá Boh a náboženstvo čo povedať. Život plynie dôsledne po rovine prirodzenej a do nadprirodzenej oblasti sa vlastne robia len zriedkavé výlety. Myslenie, hodnotenie, stanoviská k bežným situáciám u tých ľudí sú len a len prirodzené. Životné procesy — aj duševné — živia sa v prevážnej väčšine nespracovanou pudovosťou. Ba živočíšnosť zavaluje aj duševné prejavy natoľko, že človek sa nebadane stáva hračkou sebeckta a smyslovosti, totiž živočíšnych pudov (pud po zachovaní individua a rodu), ktoré majú z ľudskej úrovne len väčšiu rafinovanosť, jemnú taktiku a diplomaticky maskovanú úskočnosť. A to je náplň druhej, mimonáboženskej životnej oblasti ľudí, ktorí pod vplyvom laicizmu podľahli praktickému naturalizmu. V lepšom prípade sa celý prakticky naturalizmus pohybuje na duševnej rovine. Ide o typ Schöngestu, čiro prirodzenej peknoduchosti, ktorá dbá veľmi úzkostlivo o prirodzený humanizmus, ale nadpríroda jej prak-

ticky uniká. Vie ju nanajvýš teoreticky uznať. Zúčtuje s ňou ako by mimochodom, ale doma sa cíti na rovine prirodzenej. Nik nechce tvrdiť, že by títo kresťania nežili v stave posväcujúcej milosti, ale praktický život, smýšľanie a vonkajšia činnosť majú náplň z tohto sveta.

Uplatnenie kresťanského životného štýlu v celej jeho plnosti musí zmeniť stav, ktorý je ovocím laicizmu. Uznávame rozdiel medzi svetkými vecami a vecami náboženskými. Prijíname členitosť kresťanského života na časnú oblasť a nábožensko-duchovnú oblasť. Chceme dávať cisárovi, čo je cisárovo, a Bohu, čo je božie.¹ Ale nerozsekávame svoj život na dve čiastky tak, že by tieto ostávaly od seba nezávislé. Nadprirodzené dary posväcujú celý náš život. Ich dosahu sa teda nemá vymykať ani náš denný život, ani naša práca v časnej životnej oblasti. Celý náš život sa má pohybovať na nadprirodzenej životnej úrovni. Celý má byť posvätený. Každý náš počin má byť impregnovaný nadprirodzenou silou. Nadprirodzené svetlo má prežarovať náš život po posledné prejavy.

Písmo sväté vyslovuje celkom jasne požiadavku, aby sa nadprirodzený organizmus človeka prejavoval dôsledne v celom ľudskom živote. Svätý Pavol, ktorý veľmi dobre poznal nielen intenzitu prerodu k životu v Kristu, k nadprirodzenej životnej úrovni, ale aj dosah nadprirodzených darov do denných vecí, hovorí: „Ovocie Ducha je však láska, radosť, pokoj, trpezlivosť, láskavosť, dobrotivosť, zhovievavosť, miernosť, vernosť, skromnosť, zdržanlivosť, čistota.“² Výpočet pestrého radu plodov Ducha apoštol končí výzvou: „Ak podľa Ducha žijeme, podľa Ducha aj obcujme!“³

Duch Boží, ktorý prebýva v nás milosťou posväcujúcou a pôsobí vliatymi ctnosťami a hlavne svojimi darmi, prejavuje sa svojím ovo-

¹ Mat. 22, 21.

² Gal. 5, 22—23.

³ Gal. 5, 25.

cím v každej životnej situácii. Podľa svätého Tomáša tieto jednotlivé skutky sa volajú ovocím, „lebo pochádzajú z istého princípu ako zo semena alebo koreňa“.⁴ Nadprirodzený organizmus, ktorý spočíva v nových kvalitách duše, v súcosti k novým činom, donáša vo vymenovaných skutkoch svoje plody. Nadprirodzená súcosť prechádza do činu, vyžíva sa podľa svojho vnútorného princípu.

Hodno si bližšie všimnúť tvár života, ovládaného po všetky dôsledky nadprirodzenými silami. Kresťanská živočná plnosť na nadprirodzenej životnej úrovni sa nám však plnšie zjaví, keď podľa príkladu svätého Pavla porovnáme ovocie Ducha so skutkami človeka, ktorý žije podľa tela. I keď v menšej miere, ale výroky svätého Pavla platia aj o kresťanoch, ktorí sú praktickými naturalistami. Apoštol totiž výpočtom skutkov Ducha hovorí: „Telo sa prejavuje skutkami ako sú cudzoložstvo, smilstvo, nečistota, nehanebnosť, modloslužobníctvo, čary, nepriateľstvá, sváry, nenávisť, zvady, rozbroje, rozkoly, závisť, vraždy, opilstvá, obžerstvá a iné im podobné.“⁵

Človek, ktorý žije plným nadprirodzeným životom, má predovšetkým usporiadanú svoju duševnú stránku.⁶ Prejavuje sa to v správnom stanovisku k dobru. Preto sa na prvom mieste spomína láska ako ovocie Ducha. Človek je otvorený pre hodnoty. Má k nim kladný postoj, miluje ich. Jeho láska, pretože v nej blčí boží oheň, vie odstupňovane lipnúť na dobrá podľa ich hierarchického stupňa. Boh je teda na prvom mieste predmetom lásky a veci stvorené len natoľko, nakoľko sa neprotivia láske k Bohu. Preto je nadprirodzená láska čistá. Telesný človek vidí lásku v smyselnosti. Prvotnými plodmi tela sú cudzoložstvo a smilstvo, nečisto-

⁴ S. t. I—II, 70, 3, 4.

⁵ Gal. 5, 19—21.

⁶ Porov. S. t. I—II, 70, 3, 4.

ta, nehanebnosť. Prirodzené sily, ktoré by mali slúžiť duchovným záujmom, sa uvoľňujú zpod nadvlády duše a vedia si ju aj celkom zotročiť. Aj keď sa telesnosť neprejavuje niekedy v najhrubších formách, vie si nájsť uplatnenie v pôžitkárstve rozličných druhov.

Z usporiadanej lásky u duchovného človeka nevyhnutne vyplýva radosť. To je zákon lásky. Prilipnutie na milované dobro plodí šťastie. Prilipnutie na skutočné dobro, skutočné šťastie. Z radosti vyplýva aj ďalší plod Ducha — pokoj. Nejde o nevšimavosť, ktorá by nemala dosť záujmu o otázky života, ale o vyrovnaný poriadok, o pevný postoj, ktorý sa nedá vykoľajiť vonkajšími nárazmi, lebo je pevne zakorenený v Bohu. Ani vnútorná rozorvanosť nemá tu miesta, veď človek vlastní najvyššie dobro — Boha a všetky túžby sú zladené smerom k najvyššiemu cieľu. Boh je taká veľká skutočnosť a tak intenzívne môže zamestnať ľudské schopnosti, že základný tón radosti a vyrovnaná spokojnosť neprestáva u duchovného človeka ani vtedy, keď mu treba prežívať príkoria. Namieisto pokoja telesnosť a naturalizmus plodí rozptýlenosť, nestálosť, duševný neporiadok, ktorý možno tiež nazvať duševnou nečistotou. Proti pokoji sa stavia modloslužobníctvo. Platí to aj o samom človeku, ktorý sa inak volá kresťanom. Bez dôsledného duchovného života robí zo seba modlu, ktorá mu zastiera pohľad na veci božie a na objektívny poriadok mimo neho. Stáva sa služobníkom seba, otrokom svojej cti-bažnosti, podozrievajúcim mučiteľom svojho okolia. Toto modloslužobníctvo nivočí spokojnosť a vnútornú rovnováhu. Veď duša je stvorená pre väčšie rozmery. Ak sa jej dáva len taká biedna strava, akou je ľudská malosť, musí priam kviliť od nedostatku.

Nielen voči dobru vie mať duchovný človek správne stanovisko; ani zlo ho nepremôže a vnútorne nerozvráti. Voči utrpeniu je ozbrojený

trpezlivosťou. Aj vtedy, keď ho zbavujú dobro, vie byť zhovievavý. Jeho dobrotivosť a láskavosť majú svoje pramene tak hlboko, že sa nedajú zaviať smeťami denných nepríjemností. Spomenuté vlastnosti, ktoré sú hlboko ľudské, určujú aj povahu vzťahu duchovného človeka k ostatným ľuďom. Vie dávať láskavo a dobrotivo. Vie nevtieravo pomáhať. V jeho miernosti a zhovievavosti možno nájsť pevnú oporu aj vtedy, keď sa stráca rovnováha. Sú to vlastnosti, ktoré majú za základ silu a pevnosť charakteru. Človek, ktorého ovláda pudovosť, pohybuje sa v celkom protichodnom ladení. Nevie sa vyrovnáť s utrpením. Všetko nepríjemné ho vie celkom rozdrviť. Nemá odolnosti v denných ťažkostiach. Nevífazi nad utrpením, ale utrpenie si podmaňuje jeho. Svätý Payol dostatočne vystihuje toto životné hryzovisko, keď vzťahy telesného človeka označuje výrazmi: nepriateľstvá, sváry, nenávisť, zvady, rozbroje. Spoločnosť, ktorá sa skladá z takých ľudí, nevie nájsť nijakého vnútorného spojiva. O vznešenosti priateľstva nemôže byť ani reči. To by predsa znamenalo popriať vo svojom vnútri miesto pre osobnosť iného, vedieť podporiť jeho záujmy, nehľadať len a len seba. A živočíšna životná úroveň sa na takú výšku nezmôže. Človek ostáva jednotlivcom, individuum, ktoré sa celkom zatvára do seba, kľbčí sa nad svojimi záujemčkami. Veľkorysosť osobnosti je mu nedostupne vzdialená.

Protí vernosti, ktorou sa vyznačuje duchovný človek, telesného človeka charakterizujú rozkoly. Prevláda u neho v konečnej analýze princíp hmotný. A to je princíp rozpadu na osamelé jednotlivosti. Namiesto skromnosti, ktorá dáva záväziť veciam a netlačí svoju osobu na obdiv, vývodí závišť, čo znemožňuje napredovanie iným a vie sa tešiť z malosti iných len preto, že tak lepšie vynikne domnelá veľkosť nositeľa závišti. Nadprirodzená životná úroveň.

ak na nej ozaj žijeme, donáša nielen odstup od vecí nedovolených (čistota), ale aj ovládanosť vo veciach dovolených (zdržanlivosť). Zatiaľ opačný typ sa vyžíva v obžerstvách a opilstvách, ktoré nemajú ďaleko podľa apoštola ani k vražde.

Vnútna istota a zakorenenosť v Bohu dáva človeku základ aj vtedy, keď ide o postoj k bežným udalostiam. Neoddáva sa skleslému fatalizmu, lebo Boh žiada od neho, aby používal svoju slobodu. Ale nestráca pôdu pod nohami ani vtedy, keď vidí na scéne zlo. Vie, že sa svetové dianie nevymyká z božej moci.

Výpočet svätého Pavla by bolo možno rozšíriť na ďalšie životné situácie. Všade ide o tú istú základnú vec: náš celý život po posledné odtienky sa má pohybovať na rovine nadprirodzenej. Všetky jeho oblasti sú začlenené do sféry, ktorú oživuje nadprirodzená životná sila.

Mimo skutkov, ktoré Písmo sväté volá ovocím Ducha, činnosť kresťana označujú aj blahoslavenstvá.⁷ Mravná výška, ktorú obsahujú blahoslavenstvá, je vrchol všetkého, čo bolo o ľudskom konaní povedané. Skutki, ktoré sa tu spomínajú, sú plodom vyspelých ctností, ale predovšetkým darov Ducha svätého.⁸ Rozčlenenie skutkov, spomínaných v blahoslavenstvách, na ľudský život vhodne podáva svätý Tomáš.⁹ Prvé blahoslavenstvá odstraňujú sklon vidieť blaženosť v rozkoši. „Chudobní v duchu“ prekonalí otročenie bohatstvu a počtám, tichí dokonalejším spôsobom zvíťazili nad vzneplosťou a tí, ktorí žalostia, nad žiadostivosťou. Činný život, nakoľko podlieha spravodlivosti, pod vplyvom darov Ducha svätého dokonale žijú tí, čo sú hladní a smädní po spravodlivosti. Milosrdní vedia byť dôslednými aj v daroch, ktoré nie sú nijako povinní dávať. Plodom činného života,

⁷ Mat. 5, 3—12.

⁸ S. t. I—II, 69, 1 pozn. 5.

⁹ S. t. I—II, 69, 3.

ktorý sa riadi zákonmi Ducha, je čistota srdca a pokojamilovnosť, vlastnosti, ktoré najlepšie disponujú pre kontemplatívny život. Blaženosť, ktorá sa spomína ako odmena za uvedené skutky, patrí prvotne k večnej blaženosti, ako nasvedčuje posledné blahoslavenstvo; počiatocným spôsobom sa prejavujú už tu na zemi.

Obsahom kresťanského života, žitého vo svojej celej plnosti na nadprirodzenej životnej úrovni, sú skutky, ktoré v etickom poriadku vy-dávajú presvedčivé svedectvá, že kresťanský životný štýl je štýlom vyspelej osobnosti nadprirodzenej hodnoty. Rozvoj osobnosti, ktorý počíta len s prirodzenými danosťami, pokrívá za kresťanským ideálom ako nedochodča.

„Moja“ svätá omša.

Charles Grimaud.

Osoh, ktorý mám zo „svojej“ svätej omše: 1. vzrast posväcujúcej milosti.

Prvý zisk, ktorý veriacemu donáša jeho svätá omša, je rozmnoženie posväcujúcej milosti v ňom, ktorú tiež volajú láskou. Sú dva dôvody tohto rozmnožovania nadprirodzeného života:

1. *Moja spolupráca s Kristom* v obetovaní svätej omše zadovažuje mi zväčšenú životnosť. Veď tajomné telo má svoje zákony, ktoré sú zákonmi každého ústrojenstva: spoločná práca ústrojov a hlavy pôsobí v ňom zdravie. Úd, ktorý pracuje, rozvíja sa, lebo vo väčšej hojnosti prijíma krv a nervový vplyv. Priam tak úd tajomného Krista, ktorý vykonáva so svojou Hlavou to úžasné dielo, ktorým je oltárne obetovanie, vždy hojnejšie prijíma miazgu, čo steká s Hlavou a ktorú voláme *milosť*.

Pripomeňme, že tento príliv života nie je ten istý pre každý úd, obetujúci s Kristom; mení silu podľa činnosti spolupracujúceho. Daktori

veriaci spolupracujú s Hlavou horlivejšie, odpútanejšie, vrúcnejšie, oddanejšie ako ostatní. Je spravodlivé, aby zisk, vždy veľkodušne rozdelený, bol predsa úmerný prínosu. Nech táto poznámka slúži čitateľom tejto knižky ako poučenie, ktoré má ich pobádať, aby každý deň viacej zdokonaľovali si spojenie rozumu, srdca a vôle so svojou preláskavou Hlavou.

2. *Sám úkon, ktorý tvorí moju spoluprácu s Kristom*, je mocná príčina rozmnoženia milosti pre moju dušu. V predchádzajúcej kapitole ukázali sme, že „moja“ svätá omša obstaráva Bohu chválu, ďakovanie, dáva zadostučinenie, že božská Velebnosť, tajomným Kristom oslavovaná, je celkom uspokojená a viacej nemôže žiadať od svojho stvorenia, lebo z nej dostáva dokonalú poctu. Akože by to mohlo byť, aby som nebol milý nekonečne spravodlivému a dobrému Bohu, keď ho takto velebím v Kristovi a *skrze* Krista? Veď milý byť Bohu znamená *obdarený byť milosťou*.

Keď tajomné telo, ktorého my sme živou časťou, slúži „svoju“ svätú omšu, vtedy zúčastňuje sa nielen na Kristovej obete, ale tiež na všetkých výhodách, čo obetovanie získalo jeho Hlave. Kristus si na Kalvárii získal nevypočítateľné zásluhy, ktoré mu zadovážili nesmrteľnosť, slávu a večné kráľovanie na pravici jeho Otca. Časť tajomného tela, už uvedená do neba, teší sa so svojou Hlavou zo všetkých týchto výhod. Druhá časť, ktorá tvorí Cirkev, bojujúcu tu na zemi, dostáva právo mať tie isté prednosti v podobe *posväcujúcej milosti*, ktorá sa rozvinie hneď pri vstupe do neba v slávnú blaženosť v tajomnom tele, žiariac ako jediné slnko, ktorého svietiacim a osvecujúcim strediskom je Kristus.

Vidíme, že veriaci obetovaním „svojej“ svätej omše hromadí vzácne poklady. Keďže nebadá nijaké vonkajšie znamenie toho, je pokú-

šaný pokladať sa pri vychádzaní z kostola za takého chudobného, aký doňho vstúpil. Nech len odporuje klamu tela, ktoré verí iba v to, čo ohmatáva; no nech otvorí oči viery, a pozná, aké výnosné je pre neho obetovať „svoju“ svätú omšu.

*Osoh, ktorý mám zo „svojej“
svätej omše: 2. Pokrok v ctnosti.*

Dve bytosti, ktoré zápalisto a horlivo spolupracujú na tom istom diele, naostatok dosiahnu dokonalé myšlienkové a vôľové spoločenstvo. Tak napríklad kresťanskí manželia dostávajú sa k slievaniu svojich dvoch duší v jedinú pri sledovaní rodinných záujmov.

Toto spoločenstvo myšlienok a túžob, ktoré je ideálom manželov, Kristus chcel mať so svojím tajomným telom, ktorým je Cirkev, a tým aj s každým svojím údom. Toľme mu na tom záleží, že svätý Pavol mohol povedať: „Mužovia, milujte si ženy, ako si Kristus zamiloval Cirkev... Veď nikto nikdy nemá v nenávisti svoje vlastné telo, ale živí si ho a opatruje ako Kristus Cirkev, lebo sme údmi tohto jeho tela, telo z jeho tela a kosť z jeho kostí. Je to veľké tajomstvo, hovorím to však so zreteľom na Krista a Cirkev.“¹

Teda Kristus sa mimoriadne stará o svoje tajomné telo, to jest o nás, svojich spolupracovníkov v celom našom kresťanskom živote a najmä vo svojom najvynikajúcejšom úkone, vo svätej obete. Chce s nami tvoriť „jedno srdce, jednu dušu“, spájať nás so sebou v najužšej dôvernosti myšlienok, túžob, vôlí. Usiluje o to, aby sme vyhladávali to, čo on miluje, vyhýbali tomu, čo on nenávidí, a to aj za cenu najväčších obiet. Inak povedané: vnuká nám *úctu ku všetkým ctnostiam*.

Preto je nemožné, aby veriaci slúžil hodne, pozorne a pobožne „svoju“ svätú omšu bez toho,

¹ Ef. 5, 25, 29, 32.

aby podivne a rýchle pokračoval v kresťanskej dokonalosti.

Mimo toho aj úkon obetovania v spolupráci s Kristom či nie je príležitosťou na to, aby sme v najlepších okolnostiach uskutočňovali ctnosti, ktoré Kristus chce v nás rozvíjať?

Eucharistická obeta podrobuje *vieru skúške*. Svätý Tomáš Akvinský to pripomína: „Zrak môj i chuť chcely by ma oklamať, ale sluch ma učí pevnú vieru mať. Verím, čo Syn Boží ustanovil nám.“²

Oltárna obeta je označená ako „tajomstvo viery“. Kňaz pri každej svätej omši opakuje toto slovo uprostred božskej formuly, ktorá premieňa podstatu vína na Kristovu krv, nechávajúc pritom ďalej trvať spôsoby. Či nie je spravodlivé, aby tajomné telo — kľaciac pri pozdvíhovaní a klaňajúc sa svojej Hlave obetovanej, ale neviditeľnej, — odmenené bolo za ponížené prilipnutie svojho ducha vynikajúcim vzrastom svojej viery?

Slúženie „jeho“ svätej omše je pre Kristov úd dokonalé cvičenie v ctnosti *nádeje*. Veriaci spája sa s Kňazom Ježišom, aby s ním obetoval nekonečnú poctu, a to v očakávaní všetkých dobier duchovných a časných, potrebných pre spásu. Vie, že skrze svätú omšu už ich všetky má, lebo zúčastňuje sa na Kristovi, ktorý ich má vo svojej moci, aby ich rozdeľoval svojim údom.

Či nie je zbytočné dokazovať, že slúženie „*svojej*“ svätej omše je pre veriaceho, ktorý sa vie sjednotiť s Kristom, *dokonalý úkon lásky k Bohu*, úkon lásky, ktorý nadobúdajúc neohraničené rozmery vzhľadom na božskú Velebnosť, nám získava ako odmenu nevypočítateľné rozmnoženie lásky.

Božské ctnosti sa nikdy nerozvíjajú v duši bez toho, aby neprivádzaly so sebou všetky iné. A tak veriaci, ktorý obetuje s Kristom, zakrát-

² Hymnus: Adoro te devote.

ko zúčastňuje sa na jeho hrôze pred hriechom, na jeho láske k spravodlivosti, na jeho duchu nábožnosti, poslušnosti, umŕtšovania, čistoty... „Jeho“ svätá omša robí z veriaceho zdravý, silný, živý a činný úd tajomného tela, to jest dokonalého kresťana.

Myšlienky na rozjímanie.

Dr. Jozef Ligoš.

Štvrtá nedeľa pôstna.

Pôstne nedele so svojim naladením sa zamieňajú. Prvá bola nedeľou pôstu, druhá oslavenia, tretia boja, terajšia radosti. Cirkev na vyjadrenie radosti používa katechumenov. Ich radosť z blížiaceho sa krstu, zo vstupu do novozákonného Jeruzalema, Cirkvi, používam na vyjadrenie svojej radosti zo vstupu do nebeského Jeruzalema — neba.

V *introite* to vyjadrujem slovami: „Vesel sa, Jeruzalem, a plesajte v ňom všetci, ktorí ho milujete; radujte sa s ním veľmi všetci, ktorí kvíľite nad ním, aby ste plesali a nasýtili sa z prs jeho potešenia.“

V *orácii* so mnou prosí i Cirkev o ozajstnú radosť: „Dožič, ... aby sme útechou tvojej milosti opäť okrievali.“ Milosť, jediné platidlo, za ktoré môžeme dosiahnuť ozajstnú radosť a radosť definitívnu.

V *epištole* je udaný ďalší motív radosti: Som slobodný. Ozaj: „bratia, nie sme dietky otrokyne, ale slobodnej. Kristus nás oslobodil, aby sme mali účasť na tejto slobode“. I keby som mal okovy na rukách a sedel v najstrašnejšom koncentráku. Som slobodnejší ako tí, ktorí by ma tam dali. Vonkajšia sloboda môže byť niekedy len prejavom najväčšieho vnútorného otroctva. Naopak, i pri najväčšom vonkajšom terore, môže byť ozajstná vnútorná sloboda, o ktorú ma nikto nemôže obrať.

Evanjelium podáva ďalšiu príčinu radosti. To je blížiac sa Veľká noc: „Blízko bola židovská slávnosť Veľkej noci.“ A s Veľkou nocou aj najväčší dar odchádzajúceho Krista: Eucharistia, ktorú predpovedá zázračným nasýtením hladujúceho ľudu. Uvážiac, až kde Kristus došiel so svojou láskou k človekovi, že ma miloval práve Eucharistiou až „na zjedenie“, môžem na to všetko len takto reagovať:

Ofertórium: „Chváľte Pána, lebo dobrý je Pán; ospevujte jeho meno, lebo je lúbezné.“

Komunio: Verím, ba som istý, že na tejto kresťanskej radosti, sebavedomí a istote, že patrím do Cirkvi Kristovej, ktorá je zárukou i nebeského Jeruzalema, raz zúčastnia sa všetky národy. Aspoň dobrej vôle: „Veď ta prichádzajú pokolenia Pánove oslavovať meno Pánovo.“

II. Zdá sa, že je to kontrast, keď Cirkev v čase pokánia a smútku vyjadruje svoju radosť. A predsa tak úzko je smútok, bolesť spojená s radosťou. Túto pravdu práve dnes vyjadruje svätý Otec svätením takzv. zlatej ruže.

Ruža je najlepším znázornením spomenutej pravdy. Ruže sú spojené s trňami. Nie je to podivná hra prírody, že práve kráľovná kvetov ruža je obklopená trňami? Preto ruža je symbolom úzkeho a nevyhnutného spojenia utrpenia, bolesti a radosti.

Je i symbolom veľkonočného času. Napred vyrastajú trne, trňový ker, až potom začnú kvitnúť ruže. I v mojom živote najprv musí prejsť trňový, pôstny čas života, až potom príde trňová Veľká noc.

Taký bol i život Kristov. Jeho celý život bol trňovým krom, ktorý dorástol na Veľký piatok. Až potom vyrástol kvet oslávenia.

Ja musím ísť za ním. Napred on, potom ja. Sebezápory, obety, sú trňami na kre ľudského života. Bez nich nikdy nebudú ruže šťastia, pravej spokojnosti.

I dnešný deň bude dňom vzrastu tohto kra! Ako?

Začína tretia časť pôstu. Najdojímavejšia. Doteraz sa pred mojím zrakom ukazoval Kristus. V dvojakej podobe: v defenzíve (na púšti) a v ofenzíve (zápas svetla s tmou). Teraz sa ukazuje v podobe tretej: v podobe stýranej.

1. *Zakrytý kríž.* Teraz tomuto úkonu veľmi nerozumiem. Zdá sa mi, že by kríž mal byť cez celý rok zakrytý a len v pôste mal byť pred moje zraky postavený obraz Ukrižovaného. Pôvodne však telo nebolo na kríži. Kríž býval ozdobený zlatom, drahokamami. Tým sa znázorňovalo ovocie kríža, a nie cena, za ktorú toto ovocie bolo kúpené. Preto v pôste bol drahokamami vyložený kríž zahalený závojom, na ktorom bol vyobrazený trpiaci Kristus. Ale i teraz zahalený kríž viac priťahuje moje zraky. Zvykol som si na obraz Ukrižovaného. Skoro to pokladám za zrejmosť. Nevšímam si Kristove skrvavené údy, prebodnuté ruky a nohy. Čiernou plachtou zahalený kríž ma musí z tejto „zrejmosti“ vyburcovať. Zvlášť teraz musím prezrieť i ten závoj, aby som za ním videl nepochopiteľný prejav lásky božej ku mne, Krista strýzeného, Kristovu mŕtvolu.

2. *Omša.* Všetko ma k tomu burcuje, aby som uprel zrak na tento prejav lásky. Už invitatórium dôrazne upozorňuje: „Dnes ak jeho hlas počujete, nezatvrdzujte svoje srdcia.“ Omšový formulár je obratý o posledné prejavy radosti: nezaznieva viac: Sláva Otcovi, vynecháva sa i túžobný spev ž. 42 po chvále božej. Fialová omša sa takto premieňa na omšu čiernu, pohrebnú.

V takomto prostredí sa ozývajú zosinelé ústa Spasiteľove a začína jeho:

Introit. Na Olivetskej hore. Prosí svojho Otca o sudcovský výrok medzi sebou a národom židovským, medzi sebou a Judášom: „Súd ma, Bože, a rozhodni môj spor.“ Podobné ako:

„Vezmi tento kalich odo mňa.“ „Sošli svoje svetlo a svoju pravdu.“ Je vyslyšaný. Prichádza anjel. „Tie ma povedú a dovedú na tvoju svätú horu a do tvojich stánkov.“ Tvoje svetlo a tvoja pravda ma dovedly na popravisko, na Kalváriu... A nielen jeho. Koľkých už aj jeho stúpcov. Lož satanova zatiaľ nevedie na popravisko. Sedí za stolom. Ale je lepšie sa dostať pre pravdu na Kalváriu, ako pre lož za prestretý stôl.

Aký je tu veľký. Miesto svojej popravy — Kalváriu — nazýva: svätá hora, tvoj stánok. On svojou krvou posvätil najhroznejšie miesto, vrch lebiek, na miesto, na vrch svätý, popravisko na svätostánok. Takú veľkú moc a silu má nevinne vyliata krv.

Epištola. Vstupuje Veľkňaz do svojej svätyne, na kríž. V kalichu svojho srdca nesie svoju vlastnú krv, aby ju vylial pred oltárom kríža. Aký to rozdiel od tých veľkňazov, ktorí sa zmohli len na krv býkov a volov: „Vošiel raz navždy do svätyne, obetujúc nie kozľaciú a teľaciú krv, ale svoju vlastnú.“

Graduále: Veľkňaz poukazuje na svoje rany: „Na chrbte mojom hriešnici kovali.“

Evanjelium: Tu ukazuje svoje ďalšie veľkňazské vlastnosti: bezhriešnosť, ... pokoru a ovládanosť, ... večnosť, ... no najviac obetovanie sa.

Ofertórium: To bude moje zakončenie. Aby som sa čo najviac podobal tomuto Veľkňazovi: „Obživ ma podľa svojho slova.“

Svätý Jozef.

V žilách tohto tesára z Nazaretu kolovala kráľovská krv. Nenosiť však ani kráľovský purpur, ani nedosiahol nejaké vynikajúce politické miesto medzi svojimi krajanmi. Lesk jeho pôvodu zatienil lesk jeho práce a lesk božského Dieťaťa, ktoré ho aj pri jeho chudobe i v tesár-

skej dielni urobilo šťastným, takým šťastným, akým nebol ani jeden kráľ. Preto, že jeho dielňa bola miesto:

1. *Spokojnosti so svojim stavom.* Jeho dielňa nebola ešte zmodernizovaná strojmi. Mal vnútorný vzťah, ozajstnú lásku k práci, k svojmu povolaniu. Nevadí sa s osudom, ktorý ho zahnal do takej zapadlej diery, do takej zašpinenej dielne. Z jeho očí sála spokojnosť i pri všetkej námahavej dennej práci. To preto, že neveril v osud, ale v božiu vôľu, ktorej sa chcel vo všetkom podrobiť. A to ho i pri všetkej chudobe urobilo šťastným, spokojným.

Keď sa takto nebudem pozeráť na svoje povolanie, nikdy nebudem spokojný.

2. *Práce a modlitby.* Iné osoby za mesiášskych časov so svojim úradom stály pri Bohu omnoho bližšie ako on (napr. Zachariáš, poslední proroci). A predsa Boh svojho jednorodeného Syna nesveril im, ale tvrdým, mozolnatým rukám chudobného robotníka, ktorý nemal nijaké teologické vzdelanie, ktorého „vyvolení“ opovrhovali. Nemal času na dlhé, sladké pobožnosti. Zavčas rána sniesol nebo do svojej dielne. Pri práci myslel na Boha, hovoril s ním, pre neho robil stoly, posteľe, ostatné náradie, i keď mu to zasielal cez ruky svojich krajanov. Takto prácu posvätil a očistil od všetkých sebeckých, úžerníckych, lakomých náklonností.

Aký som ešte pohan, to sa najlepšie ukazuje práve pri mojej práci. Koľko jej ešte venujem každému inému, len Bohu nie!

3. *Poslušnosti.* Len treba spomenúť, ako si berie Máriu, i keď ju vidí tehotnú a nevie toho príčinu, na cestu do Betlehema, do Egipta, zpiatky do Jeruzalema.

4. *Pokory, jednoduchosti.* Takej, že aj Božiemu Synovi vyčítali taký pôvod. Podľa nich Ježiš sa mal hanbiť za to, že Jozef bol jeho pestúnom.

A predsa Cirkev ho kladie pred všetkých cirkevných učiteľov, doktorov, patriarchov. A právom. Tamtí bránili vieru pred nepriateľmi, tento zachránil Pôvodcu viery z rúk Herodesových. Tamtí mohli nosiť svetom Boha, skrytého v spôsobe chleba, tento ho mohol vo viditeľnej podobe objímať. Takými titulmi ho Cirkev odmenila: Ochranca svätej Cirkvi, hlava svätej Rodiny a všetkých kresťanských rodín, ochranca umierajúcich.

Ťažko chápem veľkosť tohto muža v robotníckom, tesárskom kabáte. Predstavujem si ho ako striebrovlasého, shrbeného starca, v ktorom už niet nič zo života, len tá lalia, ktorú drží v ruke. Taký svätý mi vyhovuje. Aj nejednému z nás. Ako by len shrbený, nevládny už bedár mohol byť svätým. Ale on takým nebol!

Je mužom v najkrajších rokoch. Plný sily. Muž, ktorý musí so životom a jeho ťažkosťami práve tak zápasiť, ako ja. Je svätec v robotnom kabáte! Svätec neoslavovanej, dennej statočnej práce. Svätec, spokojný so svojim stavom. Muž v jednej ruke so sekerou, v druhej s laliou. S mozoľnatými rukami od práce a pritom s čistým srdcom.

To je svätec pre dnešné časy! Kde som ja od neho?

Sedmobolestná.

„A pri križi Ježišom stály jeho Matka a sestra jeho Matky Mária Kleofášova a Mária Magdaléna“ (Evan.). Dve hrdinské ctnosti môžeme pozorovať v deň Veľkého piatku Matky Božej:

1. *Materinská vernosť.* Kým jej Syn bol oslavovaný, stála v úzadí. Teraz predstupuje v hodinách jeho potupenia a utrpenia. Verejne sa stavia na jeho stranu. Stabat Mater. Pri smrteľnej posteli svojho Syna. Tam je jej miesto. To je jej materinské právo. Nič nemôže urobiť, aby umenšila jeho bolesti. Ale aspoň svojou prítom-

nosťou chce pred celým svetom dať najavo, že mu ostáva verná, i keď ho všetci opustili.

V Betleheme tiež pri ňom stála. Vtedy sa jej z jasiel usmievalo nebeské Dieťa. I v Nazarete stála pri ňom. Ale vtedy to bol čarovný chlapec. Teraz? Visí ako vývrhel na potupnom dreve, medzi dvoma lotrami, zneuctený, vystavený na posmech každému. Ale i tak Matka stojí pri ňom. Zakrvavená postava nie je jej menej drahšia ako usmievajúce sa Dieťa. Je verná až do smrti.

Kde je môj postoj oproti postoju tejto ženy! Na začiatku môjho duchovného života, v mojom Betleheme Kristus mi bol všetko. I neskoršie som radostne prežil svoj Nazaret. Keď však prišlo utrpenie, ťažké skúšky, pokušenia, hodiny olivetskej, Golgota, koľko ráz som zutekal. A kto mu v týchto hodinách má ostať verný, ak nie ten, ktorý zastupuje v tomto storočí, na tomto mieste, kde som, jeho Matku?

2. *Materinskú silu.* Od včasného rána Veľkého piatku ho všade sleduje. Nevedia ju odstrašiť ani potupa, výsmech, tvrdé päste surovcov a vojakov, ani bezcitná hrubosť davu, ktorý na ňu ukazuje prstom, ako na matku zločincovu. Stabat. I keď jej srdce je prebodnuté mečom, predpovedaným Simeonom. Aj keď spolu s jej Synom i jej sa klíny zabijajú do rúk, tŕne do spánkov, i keď rany prerážajú jej telo. Všetko sa okolo nej hýbe. Skaly, zem, hroby, slnko, ... dav uteká. Len ona stojí. Počuje jeho posledné slová, vidí ako mŕtvy visí na kríži. Aj vtedy stojí. I keď je to žena, ktorá nie je zvyknutá na krvavé scény. I keď musí byť medzi surovcami. I keď sa zdá, že všetko je beznádejné. I keď sa tratia najvernejší.

Nestažuje sa na svoje ženské slabosti. Nešomre. Nesvoláva pomstu na vrahov svojho Syna. Odpúšťa všetkým, tak ako on odpustil. I v tých najťažších chvíľach života všetko kladie do rúk Boha. Ako kedysi, hovorí: „Hľa,

slúžka Pánova." Predobraz všetkých hrdinských žien a vôbec hrdinov.

Je to zahanbujúce pre nás mužov, že pod krížom boli skoro výlučne len ženy. Len jeden zachránil česť mužov: Ján. Mladý kňaz. Držal sa Matky. A to zvlášť v hodinách skúšok. Ako vtedy, i dneska je povinnosťou mojou ako bohoslovca, mladého kňaza, zachrániť česť kňazstva a vôbec mužov.

Kvetná nedeľa.

Vstup do najsvätejšej časti pôstu. Kolkými spôsobmi ma Cirkev pripravovala, aby som hodne vstúpil do tohto času. Každým týždňom od Septuagézimy som stúpал vyššie a bližšie k trpiacemu Kristovi. I keď mi Cirkev často hovorila o kríži a zmŕtvychvstaní Kristovom, najčastejšie to robila v obrazoch. Až dnes odkrýva oponu a môžem sa pozrieť do krvavej veľsvätyne, ba sám sa smiem činne zúčastniť na tejto trúchlohre. Ale i v tento Veľký týždeň sú kríž a zmŕtvychvstanie nerozlučne spojené. Vykupiteľské dielo Kristovo nekončí smrťou, ale ňou prechádza k víťazstvu svojho vzkriesenia. Preto nemôžem rozdeliť utrpenie Kristovo od jeho zmŕtvychvstania. Musím sa na utrpenie pozerať ako na cestu k víťazstvu, k triumfu. To jeden obraz: cesta a cieľ. Tieto dve myšlienky sú stesnené najmä v dnešnej nedeli. Táto nedeľa je najsamprv:

1. Svadobným vchodom ku krvavej svadobnej hostine. Je sviatkom Krista-Kráľa. Prvý raz vo svojom zemskom živote dovoľí, aby sa mu holdovalo ako kráľovi. Chce ako kráľ vtiahnúť do kráľovského mesta. Jeho kráľovstvo je hlavný dôvod rozsudku smrti. Je mučeníkom svojho kráľovského titulu. Cirkev mu chce pripraviť kráľovské ovácie.

S Cirkvou sa verejne prihlasujem za stúpenca tohto Kráľa. Beriem do svojich rúk palmy

a olivové ratolesti (bahniatka) na znak tohto priznania. V procesii slávnostne vyznávam túto svoju vieru.

2. *Začiatkom jeho utrpenia.* Slávnostne ho odpreádzame na smrť. S Olivetskej hory do mesta. Je to trúčlohra, pri ktorej som nielen divákom, ale i hercom. Scéna sa odohráva na troch miestach: na Olivetskej hore (svätenie ratolestí), sprievod do mesta (procesia), udalosti v meste (slúženie svätej omše).

Svätenie má složené omše. Len miesto obetovania chleba a vína je obetovanie ratolestí. A miesto prijímania tela Kristovho je prijímanie (rozdávanie) posvätených ratolestí.

Procesia je symbol celého ľudského života. Celé ľudstvo — ja s ním — tiahne k svojmu večnému cieľu, k nebesám. Od dedičného hriechu je však brána nebies zatvorená. Tu príde Ježiš na zem, vezme kríž, dá sa na ňom popraviť, a potom so zakrvaveným krížom klope na bránu neba. Brány sa otvoria, a od tejto chvíle začína procesia ľudstva do neba, ktorú Kristus začal na Kvetnú nedeľu. Za ním prvý vošiel lotor na kríži. Skončí až v posledný deň.

3. *Svätá omša.* Takto s palmou v ruke odpreviďm Krista až k stupňom jeho oltára, kríža. V duchu vidím, ako začína svoju prvú krvavú obeť, obnovenú teraz pri svätej omši.

Krvavú scénu tlmočia traja muži:

a) *Dávid v introite.* Svojím 21. žalmom, ktorý vkladá do úst Kristových, aby čím lepšie znázornil jeho opustenosť: „Bože, Bože môj, pohliadni na mňa; prečože si ma opustil?“

b) *Pavol v epištrole.* Veľký kazateľ kríža: „Uponížil sa a bol poslušný až po smrť, a to po smrť na kríži.“

c) *Svätý Matúš pri pašiách.*

S ratolestou v rukách dneska vyznám: Ostatným verným v utrpení s Kristom, aby som natrvalo ostal s ním i pri jeho oslávení.

Zelený štvrtok.

Deň lásky božej i deň smútku, ako vie človek na túto lásku reagovať.

1. *Deň Lásky božej.* Miloval ľudí cez celých triatridsať rokov svojho pozemského života, ale pri poslednej večeri nastalo jej najväčšie vzbĺknutie. Nikdy nebudem môcť celkom pochopiť eucharistickú pieseň lásky, ktorej obsah Ján shrnul a vyjadril prostými, ale tajomnými slovami: „Ježiš vedel, že mu prišla hodina odísť z tohto sveta k Otcovi, a keďže miloval svojich, ktorí boli na tomto svete, až do konca preukazoval im svoju lásku.“ „Až do konca“ podľa výkladu svätého Tomáša znamená: až po najkrajnejšie možnosti, až na najvyšší stupeň lásky. Tak smýšľajú aj: svätý Bernard: „Eucharistia je láska všetkých lások“; svätý Vavrinec Justiniáni: „Videli sme, ako Boh, múdrosť sama, sa stal z nesmiernej lásky pochábelom“; svätý Augustín: „Nezdá sa bláznovstvom povedať: Jedzte moje telo a pite moju krv?“; svätá Mária Magdaléna z Pazzi: „Ježiš, si bláznom láskou. Hovorím to a budem vždy opakovať: v láske si bláznom“.

2. *Deň smútku nad tým, ako človek vie reagovať na božiu lásku.* Kristus apoštolom i celému svetu dáva najväčší prejav svojej lásky: Eucharistiou. Tvorovi umýva nohy. Tak zdôrazňuje: „Ja som vinič, vy ste ratolesti...; ako mňa miloval Otec, tak aj ja som vás miloval... Ostaňte v mojej láske.“ A ako na to človek reaguje? V tom čase sa apoštolovia hádajú medzi sebou, kto je z nich väčší. Dôležitejšieho nemajú cestou na Olivetskú horu len týmto problémom sa zapodievať! Vtedy, keď ich Majster z lásky k nim ide na smrť! Všetci bez rozdielu spia pri krvi sa potiacom Majstrovi. I Ján! Judáš, jeden z jeho najbližších, ho bozkom zrádza. Kým on vo večeradle hovorí: „Túžobne som si žiadal“, zatiaľ veľrada, veľkňaz na čele

s apoštolom Ježišovým volajú: „Túžobne sme nenávideli“.

Toho istého naladenia je aj svätá omša:

Introit: „Kiežby som sa ničím iným nechválil ako križom Pána nášho Ježiša Krista.“ Chváliť sa! A v križi!

Orácia: „Bože, od ktorého Judáš dostal trest za svoju vinu a lotor odmenu...“ Odměna a trest z tej istej ruky.

Epištola: „Pán Ježiš v ten večer, keď bol zradený, vzal chlieb, a keď vykonal modlitby dobrorečenia, lámal ho a povedal: Vezmite a jedzte. Toto je telo moje.“ Zázrak lásky svojej odbavuje v noci, v ktorej zradí ho ten, pre ktorého tento zázrak robí!

Evanjelium: „Keďže miloval svojich, ktorí boli na tomto svete, až do konca im preukazoval svoju lásku.“ A hneď za tým: „Večerali a čert už bol vnukol do srdca Judášovi, aby ho zradil.“ Kto pochopí tie hrozné protivy?

3. *Ako ja prežijem tento deň?* V deň, v ktorý mi Ježiš prejavil lásku až k „šialenstvu“, musím sa skontrolovať, ako reagujem na tento prejav lásky. Aký je môj pomer k Eucharistii? Mnohí svätí na tento prejav tiež odpovedali láskou až k „šialenstvu“. Tak Gemma Galgani: Nevieť, ako je to, že ľudia, ktorí sú tak blízko Ježišovi, nezhoria na popol. Mne sa vidí, že keby som mala stáť v takej blízkosti štvrťhodinu, ostala by zo mňa len kôpka popola. Svätý Alojz mal prácu. Pri nej mal prejsť popred svätostánok. Sľuboval, že si pred svätostánkom hneď kľakne a odíde. Nemohol sa však zdvihnúť. Práve tak aj brat Gerard. Je pred svätostánkom ako prikovaný, že musí prosiť: Môj Ježišu, mám prácu, prosím ťa, pusť ma, pusť ma! Až vtedy ho Ježiš pustil.

Kde som ja od toho?

A potom prežijem tento deň i smútkom nad tým, že iste i ja vo svojom živote — a možno neraz — som sa dopustil toho, pred čím tak

svätý Pavol vystriha. Že som vinný tela a krvi Kristovej. Že som si jedol a pil súd. Kde by som bol, keby Ježiš bol so mnou tak chytro skoncoval ako s Judášom? Prežijem tento deň i smútkom nad hriechmi iných oproti tomuto zázraku lásky božej, oproti Eucharistii.

Veľký piatok.

1. *Deň najväčšieho smútku u kresťanov.* Jediný deň v roku, kedy katolícky kostol sa premenšuje na márnicu. To preto, že z tohto chrámu je vytrhnuté Srdce. Je odnesené preč a tak ostala len mŕtvola chrámová. I ticho je ako v márnici. Hlas zvonov sa neozýva. Organ mlčí. Oltár zbavený všetkej ozdoby. Uprostred rakev Kristova: kríž medzi nerozžatými sviečkami... Kňaz nikdy tak nezačína stupňovú modlitbu. Mlčky, bez slova padá pred rakvou Spasiteľovou... Kňaz neobetuje — ako inokedy — chlieb a víno, ale v oráciách obetuje živé údy Cirkvi. I pohanov. I „neverných židov“... I pozdvihovanie je zvláštne: nie Kristus v bielostnom spôsobe chleba, ale Kristus zakrvavený na odhalenom kríži. Pozdvihovanie, sprevádzané slovami: „Ajhľa, drevo kríža, na ktorom pnela Spása sveta. Poďte, klaňajte sa.“ Zvláštne je aj prijímanie. Pri adorácii kríža nebudem piť krv Kristovu zo zlatého kalicha, ale z pôvodného prameňa, z jeho presvätých rán.

Tým všetkým však nevyjadrujem len bolesti nad bohovraždou Syna človeka, ktorá bola spáchaná pred 2000 rokmi. Keby tieto prejavy bolesti a smútku boli len nad kalvárskou smrťou Kristovou, boli by sa ony už za dvetisícročia stlmily. Čas hojí aj tie najväčšie bolesti, rany. Je to však i deň smútku nad dnešným krížovaním Krista. Skutočným, i keď tajomným. Keď Šavol bil kresťanov, bil samého Krista: „Šavol, Šavol, prečo ma prenasleduješ?“ Každý kresťan je kusom, je jedným údom tela Kristovho. Keď trpí, je zabíjaný, trpí, je zabíjaný sám Kristus.

Preto dnešný deň nie je len deň spomienky smrti Kristovej, aniversarium, ale „dňom smrti“ (i keď len do času). Dnes si živo uvedomujem, že sa opakuje Veľký piatok, že sa vždy, keď sú kresťania zabíjaní, opakujú pašie na mystickom tele Kristovom. Kristus sa potí vo svojich údoch v celej Európe, ba na celom svete krvou smrteľnej úzkosti. Kristus je bičovaný, pribíjaný na kríž.

2. *Deň najväčšieho prejavu lásky božej k človekovi.* Doplnenie včerajšieho dňa. Väčšej lásky nikto nemá nad toho, kto dá svoj život za druhého. Kristus to urobil. Dal život za svojho najväčšieho nepriateľa. A zas, nielen že ho dal v minulosti. Dáva ho dnes vo svojich údoch za tých, ktorí ho chcú zničiť.

3. *Deň najväčšieho prejavu vďaky za túto lásku.* Odplata Kristovi za to, čo pre mňa vykonal. Aspoň by taký mal byť. Prejav lásky ku Kristovi historickému, ale i mystickému. V jeho údoch. Cirkev to robí. Skutkami. Prosí dnes za všetky údy svojho tela. Robím to i ja? Neplatia výčitky Kristove i pre mňa: „Ľud môj, čo som ti зробil alebo v čom som ťa zarmútil, odpovedz mi.“ Koľko tých „že“ by vedel i pre mňa povedať! A moja odmena za to všetko: „Pripravil si kríž svojmu Spasiteľovi!“

4. *Deň najvrúcejších prosieb.* Najväčšiu krivdu, ktorú môžem Bohu urobiť, urobil by som, keby som dnes Krista v jeho mukách len ľutoval. Len ľutujeme toho, kto bezmocne trpí. Mať súcitiť, ale i prosiť, modliť sa k tomu, kto je popravený, to je dneska moja úloha. Tak sa správať je možné len pri mŕtvoľe Kristovej. U iného človeka, ktorý visí na šibenici, hľadať pomoc, to by bolo najväčšou hlúposťou. Ale u Krista hľadať pomoc vtedy, keď ide na popravisť, je najväčšia múdrosť. Lebo dnes na tejto ceste, na šibenici kríža, je ku mne najštedrejší. Dáva mi najviac. Viac mi dať nemohol. Kto dáva veľa, ľahko dá i menej. Keď ho dnes o niečo

poprosím, i keby to bolo neviem ako mnoho, vždy je to málo oproti tomu, čo mi dnes dáva.

Poprosím ho teda za všetko, čo mám na srdci. No najmä, aby Veľký piatok mystického Krista pre zásluhy Krista historického i utrpenie a smrť jeho údov skrátil a urýchlil veľkonočné ráno.

Biela sobota.

Deň odpočinku Kristovho v hrobe. Druhá sobota po stvorení, kedy si Pán odpočinul. Najtichší deň v celom cirkevnom roku. Taký bol aspoň po stredovek. Dnes, čo sa odbavuje v chráme, je nočnou bohoslužbou. Preto najlepšie by som ju vedel prežiť, keby sa ona skutočne odbavovala cez noc so soboty na veľkonočnú nedeľu.

1. *Svätenie paškálu, veľkonočnej sviece.* Svetla. Táto sobota niekedy prešla pokojne. Kostol bol prázdny, oltár odhalený. Nebolo nijakej bohoslužby. Len hrobové ticho bolo najvýraznejšou bohoslužbou tohto dňa. Až večer sa veriaci shromaždili do neosvetleného kostola. Klérus vyšiel pred kostol, kde z kremeňa vykresali oheň a posvätili. Cirkev chce pri bohoslužbách používať len posvätený oheň. V kostole boli zhasnuté všetky svetlá. Starý zákon bol ukončený. Teraz prichádza svetlo sveta — Kristus. Tak ako oheň panensky vychádza z kremeňa, i božský Oheň napred vyšiel z panenského lona, a teraz vo veľkonočnej noci vychádza druhý raz z lona zeme, aby osvietil celú zem. Kristus vo svojom symbole — sviece vchádza do chrámu. Diakon to ohlasuje trojakým zaspievaním: *Lumen Christi*. Chrám sa stáva vždy svetlejšim.

Pred oltárom diakon ohlasuje vzkriesenie Kristovo so slávnym „*praeconium paschale*“: *Exultet*. Koľko myšlienok len toto *praeconium* obsahuje! Ospievané tajomstvo dnešnej noci,

vykúpenie. Ozajstná Veľká noc, ktorú predobrazovala Veľká noc Starého zákona.

V nej sa ukazuje najviac láska božia: „Ó predivná blahosklonnosť tvojej dobrotivosti k nám! Aby si otroka vykúpil, vydal si Syna!“

A naše povinnosti v tejto posvätnnej chvíli: „Posvätenie tejto noci teda zaháňa nepravosti, smýva viny, kleslým vracia nevinnosť, trúchlicim radosť. Zaháňa nenávisť, pôsobí svornosť a ohýba mocnosti.“

2. *Krst.* Po oznámení Kristovho vzkriesenia, prvý jeho účinok: prijatie za dietky neba, za svojich bratov. Krstom. Napred dvanásť proctiev hovorí o účinkoch krstu a veľkosti byť kresťanom.

Krst, vrchol bohoslužby vo veľkonočnej noci. Po ňom novokrstenici dostali krstné biele rúcho a takto oblečení s horiacimi sviecami v rukách z baptistéria odchádzali do lateránskeho chrámu spievajúc cestou litánie ku všetkým svätým. Po príchode do chrámu bola slúžená svätá omša, ktorá je už rázu celkom veľkonočného.

I u mňa raz nastane táto noc. Kedy pomínie tma a nastane svetlo. Zjaví sa veľkonočné ráno. I u jednotlivcov, i na celom svete. Len trpezlivosť. A potom byť roznášačom, šíriteľom tohto Svetla. I tam, kde toto Svetlo nazývajú tmou a svoju tmou svetlom.

Veľkonočná nedela.

Celkový obraz dnešného dňa a vôbec nálady veľkonočnej: vzkriesenie, víťazstvo, svetlo, radosť, život.

Po prečítaní omšového formulára vynoruje sa mi takýto obraz: Sú to pocity človeka, ktorý blúdi lesom, prediera sa húšťavou, tmou, a odrazu sa ocitne na voľnej lúke, má rozhľad, je na svetle. Cirkev čarokrásne tento obraz znázornila práve veľkonočnou svätou omšou.

Statio. Je to isté, čo o polnoci vianočnej: ad St. Mariam maiorem. Vianočná noc sa teda

má znovu opakovať v noci veľkonočnej. Cirkev vo vzkriesení Kristovom vidí jeho druhé narodenie. To prvý obraz, predstavujúci ľudstvo, ako vychádza z tmy do svetla.

Druhý obraz vystihuje to isté: svätenie veľkonočného ohňa a nočné bohoslužby, končiace pri vychádzajúcom slnku.

Tretí: Vzkriesenie katechumenov: krst, ponorenie ho hrobu vody, aby z neho vyšli ako noví Kristovia.

A v tomto prostredí, za včasného rána, za vychádzajúceho slnka z úst novokrstencov, ako úchvatne musí zapadať dnešný

introit: „Vstal som a teraz som s tebou.“ To výkrik Krista, vychádzajúceho z hrobu, z húšťavy utrpenia — Veľkého piatku, a predstavujúceho sa pred svojim Otcom. „Vstal som...“, to výkrik novokrstencov, vychádzajúcich z krstného prameňa, prebudených z hrobu pohanstva a hriechu a predstavujúcich sa pred svojim Otcom nebeským. Resurexit... , to môj výkrik, kedykoľvek som vzkriesený po veľkopiatočnej smrti, spôsobenej hriechom. Resurexit... , to výkrik po ťažkých životných skúškach, po chorobe, po vojne, po pokušeníach, po duchovných suchotách, keď aj u mňa nastáva veľkonočné ráno.

„Položil si na mňa svoju ruku... Pane, ty ma skusuješ.“ To je pravda. Tá ruka, ktorú si mi niekedy položil na moje plecia, sa mi zdala často taká ťažká, tá skúška taká nerozumná. Chcel som sa tej ruky zbaviť, shodiť, striasť ju so seba. Nechcel som chápať tvoje zvláštne cesty. Pokladal som ich za také bláznivé. Teba som pokladal za hlupáka. Ale to všetko prestalo. Teraz uznávam tvoju nekonečnú múdrosť a to najviac práve pri tých krokoch, pri ktorých som ťa pokladal za blázna: „Podivná je tvoja znalosť.“

Resurexi... , i pri poslednom súde to budú moje slová. Po smrti. Pri vstupe do večnej bla-

ženosti. Tento vstup, introit len teraz anticipujem, a predstavujem si, ako kedysi bude...

Epistola. Úloha vzkrieseného Krista: „Kristus sám bol obetovaný ako náš veľkonočný baránok.“ Život, ktorý bol daný vzkriesením (krstom, svedou), musí sa udržať. Jedlom: Baránkom veľkonočným.

Evanjelium. Vzkriesený sa objaví v našom strede. Pri najsvätejšej obete. Záhradou, v ktorej sa ukáže, bude táto kaplnka. Magdalénou my všetci, ja.

Komunio. Baránok veľkonočný sa položí na náš stôl. I novozákonný Baránok bude mať tú istú úlohu ako baránok v Starom zákone: zachrániť ma pred mojím faraónom a Egyptom, previesť ma cez Červené more (krstom) a priviesť do zeme zaslúbenej (do večnej spásy). Ja musím len jedno urobiť: odstrániť všetok kvas: „Preto hodujeme nie v starom kvase ani v kvase zlosti a nepravosti, ale pri nekvasenom chlebe čistoty a pravdy.“

Kolektívum a jednotlivec v našom apoštoláte.

Marta Marsinová.

Premietnutie vlastného praktického katolicizmu do sféry príťažlivosti, upevnenie pozície vo spoločensťve triedy, nenápadná možnosť usmerňovať tento celok v jeho kolektívnom počínaní sú nepochybne odrazom výšky duchovného života i plánovitého postupu v apoštoláte. Nemôžu však aj pri svojej závažnosti stať sa konečným cieľom našich usilovaní. Trvalým usmerňovaním dosahujeme určitý návyk správne reagovať, najmä ak vždy pružne a pomerne zavčasu podchytime situáciu; ale keďže ide o prejav masový, individuum sa v ňom stráca, pasívne mu podlieha, i keď v dobrom smysle,

čím sa naplno ľudsky nevyžíva, teda po určitú mieru sa i deformuje. Poznanie tohto nedostatku pôsobenia v kolektíve žiadalo by potom od nás nové usmernenie apoštolskej práce, viac zamierenej na jednotlivca.

Ale pri pohľade okolo seba uvedomíme si, že n a j m ä d n e s nemôžeme podceňovať ani so svojho duchovného stanoviska pôsobenie na masu ako takú, lebo až príliš dobre pocíťujeme, čo v dnešnom živote na každom jeho poli znamená jej zapájanie sa do všetkého diania. Nemôžeme si pritom nevšimnúť jej vrtkavosť, teda nebezpečenstvo rovnako podliehať i vplyvom protichodným nášmu zamiereniu, ba priamo podkopným preň. Preto dnešný stav požaduje vyvážené doplnenie masového usmerňovania primeranou účasťou jednotlivcov tohto celku, ktorí by vykryštalizovaným jadrom svojej osobnosti odautomatizovali zaužívané reflexy.

Nebol by umelcom architekt, obávajúci sa veľkých priestorov, lebo nad nimi je ťažko vystavíť mohutnú klenbu. Musí si priestor rozčleniť a dekoratívne ho podoprieť nosníkmi, stĺpmi, nerušiacimi vnútornú jednotu tohto priestoru. Aj úloha apoštola je obdobná: presunúť časť zaťaženia na stĺpy, na svojich spolupracovníkov, aby nemusel mať obavu pred každým otrasom, ktorý by mohol rušivo zasiahnuť celok. Z kolektíva triedy treba teda získať jednotlivcov, oporu pozitívneho ducha v nej, aby každý rozvrat zavčasu našiel zatarasenú cestu.

Podľa doterajšieho nastolenia problému mohlo by sa pozdávať, že usmerňovanie celku a vyhľadávanie primeranej opory v jednotlivcoch z neho sú procesy, prebiehajúce v poriadku za sebou, že v individuálnom pôsobení ide o prostú nadstavbu apoštolátu masového. Nie je tak vo skutočnosti. Len neodborník v prípade potreby odvažoval by sa zvýšiť nejaký dom o celú sériu ďalších poschodí, kým staviteľ veľmi svedomite musí počítat a uvažovať, koľko znesie určitý

druh základov a istý, pevne vymedzený priestor. Veď nie je len prikladanie tehly k tehle, ale plánovité viazanie, počítajúce s vonkajšími a vnútornými danosťami, s účelom stavby, ba i s materiálom. Rovnako v apoštoláte treba osobný duchovný život zapájať do kolektívneho pôsobenia súčasne so snahou získavať a prepracúvať individuálne tých, ktorí majú byť oporou spoločenstva vrtkavej masy.

Každodenná skutočnosť nám ju totiž ukazuje ako meniacu sa priamo s okamihu na okamih, ak je náhodilou smesou neformovaných jednotlivcov. Ale čo masa ako taká podniká, v čom sa ako celok prejavuje, to neraz strhuje jednotlivca k nej prislúchajúceho len parciálne, teda nezasahuje ho celého v složitosti jeho ľudskej osobnosti. Práve preto neraz nezodpovedné živily tak búrlivo menia tvárnosť masy, využívajúc vždy inú stránku, iný cit, inú náladu človeka jednotlivca. Len takto si môžeme vysvetliť niekedy nám ťažko pochopiteľné náhle zmeny úplne protichodného zamierenia u jednotlivca, keď ich chápeme pod tlakom masového formovania, ukracujúceho svojou jednostrannosťou osobnosť ľudskú v jej složitosti. Bolo treba spomenúť tieto súvislosti, aby sme vo svojom pôsobení neodsudzovali prenáhlene tých, ktorí bez vážnejšej vlastnej viny stali sa obeťou masového pôsobenia.

Masa skresľuje profil človeka a ochudobňuje ho mimo iného hlavne o nesmierne cennú složku vôľovú, ktorá je mierou ľudského konania. Treba preto jednotlivca poznávať v prirodzenejšom prostredí, kde sa cíti voľný, kde nežije pod tlakom a v napätí závislosti od mienky celku. Tu sa mu treba priblížiť, získať si jeho dôveru a postupne mu ukázať jeho prednosti, poukázať mu na sily, ktorých je azda celkom nevedomele nositeľom, a pripraviť ho, aby sa v tomto vedomí stal nie beztvorou súčiastkou masy, ale jej pevnou oporou.

Sbližovanie nemôže byť náhodilé, hoci začiatky bývajú také, ale musí prejsť v trvalý stav, ak máme dospieť k pozitívnym výsledkom. Cestu sblíženia otvára nám priateľstvo. Nejde o prostý kamarátsky vzťah, vznikajúci medzi ľuďmi, stretajúcimi sa denne v práci a v povolani, alebo utvárajúci sa z prechodných vonkajších spoločných záujmov, ale ide o intímne spoločenstvo blízkych duší, navzájom otvorených v úprimnosti.

V priateľstve nemožno si vymieňať masky podľa potreby, aby sme zakryli kus seba, nejaké svoje nedostatky. Ono vyžaduje celú osobnosť, zasadenú v úplnom rámci celoživotnom, preto sa najlepšie osvedčuje pri získavaní človeka pre Krista, ktorý si tiež žiada človeka integrálného, celého v jeho povolani, v každej životnej situácii, vždy a všade. Aj v týchto súvislostiach sa ukazuje nesmierna veľkosť dômyselnosti Boha, ktorá prirodzenými predpokladmi podporuje naše snahy v práci za rozšírenie Kristovho kráľovstva.

Z charakteristiky priateľstva ako intímneho vzťahu medzi dušami a ako úprimnej otvorenosti vyplýva ďalšie obmedzenie. Pretože človek celkom prirodzene nemá ku každému dôveru, nevie sa pred každým otvoriť a súčasne istý jemnosť mu neraz zabraňuje otvorene hovoriť o vlastných vnútorných ťažkostiach, nemožno si priateľstvo na niekom vynútiť, ani ho nemožno rozdávať každému. Takto je celkom prirodzenými danosťami obmedzená i pôsobnosť apoštola, ak mu ide o najhlbšie preformovanie celej osobnosti jeho priateľa. Uvedomenie si tejto danosti môže nás ušetriť od mnohých nepríjemných sklamaní a neúspechov, zavinených veľkou šírkou našich apoštolských záujmov.

Úprimnú otvorenosť v priateľstve, ako predpoklad apoštolátu, nedosahujeme náhodile a naraz. Musíme si ju vedome budovať. Prenikanie k nej je zdĺhavé, lebo poznávací proces pre-

bieha veľmi pomaly, ak má zasiahnuť celú osobnosť. S otvorenými očami treba sledovať celé konanie, uvážiť všetky, aj najdrobnejšie skutočnosti v ich celistvosti — nie každú osobitne, lebo by nás to mohlo zviest' k nekritickej chvále alebo k extrému úplného odsudzovania — aby sme spoznali základný tón priateľskej duše a mohli naň naladiť svoje pôsobenie. Poznávaním sa priateľské vzťahy vždy viac prehlbujú a upevňujú, takže i pre apoštolát sa utvára trvalý a hodnotný základ už s ohľadom na povahu a životné zamierenie získavaného. Taktnosť vylučuje nadradenosť a akékoľvek povýšenecké poučovanie i tam, kde cítime nedostatky. Vždy si treba nájsť cestu, aby chybní rozvojom všetkých pozitívnych stránok svojej osobnosti, k čomu musíme zo všetkých síl prispievať, uvedomil si svoje slabiny a usiloval sa ich odstraňovať. Takto sa nikdy nebude cítiť ukrátený vo svojej osobnej slobode.

Mohlo by sa toto pozdávať zrejmosťou, o ktorej netreba hovoriť. A predsa skutočnosť nám ukazuje, že neodosobnenosť nebýva len príznakom ľudí, sháňajúcich sa za svetskými úspechmi, ale často sa vyskytuje aj u ľudí, duchovne žijúcich, práve v ich apoštoláte a je súčasne prejavom duchovnej nepružnosti. Samo naše pôsobenie ukazuje, že je častejšia, ako sa nazdávame.

Jedna z najobvyklejších metód, v študentskom prostredí azda najrozšírenejšia, je požičavanie kníh tým, ktorých chceme získať. Často dlho a starostlivo uvažujeme o vkuse a požiadavkách svojho priateľa, priateľky, až kniha napokon vyhovuje aj po stránke štýlu, pokiaľ sa nám už podarilo zistiť vkus. Donesieme ju, ponúkneme, ale nepochodíme, lebo sme ju doniesli nevhod, nie je organickým ohnivkom, potrebným pre objasnenie nejakého vzťahu v našom priateľstve. Azda práve vtedy má náš priateľ po ruke mnoho najnovších kníh, literárnych

noviniek, ktoré treba čo najskôr poznať. Naša kniha ostáva ležať a báza pre vzájomné spoznávanie sa nerozširuje, ako sme si to boli naplánovali. Pravda, neradí si priznávame chybu. Zabudli sme, že ak vchádzame východom do nejakej verejnej miestnosti, kde sa premiela veľa ľudí, vrátia nás, hoci sme vošli dverami, azda nie ináč stavanými, ako sú vstupné dvere. Aj v apoštoláte, dokonca tam, kde sa už utvoril priateľský vzťah, ba azda ešte viac práve tam, treba vchádzať dverami, ktoré sú nám otvorené. Rozčítame si aj my okrem svojho obvyklého repertoáru vecí, aktuálne pre našich blízkych, teda čítavame súčasne. Veľmi jednoducho získavame potom skvelú spoločnú bázu, začiatok pre rozhovor, nenápadný a predsa formujúci, ak mu dáme správne usmernenie. Takto sa dá získať pre začiatky veľmi mnoho a takmer neuveriteľne nám to pomáha preniknúť do celého myšlienkového sveta nášho priateľa, priateľky. Pri takýchto rozhovoroch vylúčená je pretváarka, lebo nie je potrebná spoločenská slušnosť hovoriť aspoň peknými, ale bezobsažnými frázami o požičanej knihe. Kde človek vychádza z vlastných záujmov a má možnosť bezprostredne sa o nich rozhovoriť, tam býva najúprimnejší.

Pravda, nejde tu len o knihy. U iných bude dôležitejšie prispôsobovať sa v zábave alebo v rozmanitých špeciálnych záujmoch. Pretože práve ony veľmi intenzívne zasahujú osobnosť nášho priateľa, v ich medziach môžeme najnenápadnejšie začať s preformovávaním a najlepšie si pripraviť cestu aj pre zásah do životnej celistvosti. Tak so vzrastom porozumenia a priateľstva bude sa súčasne upevňovať i nové, skutočne katolícke nazeranie na celý život v jeho složitosti.

Ako každý život i tento vyžaduje primerané živiny, ktoré my musíme mať naporúdzi. Teda až v tomto štádiu je potrebný náš činný zásah. Musíme si však vopred pripraviť plánovitý po-

stup podľa získaných skúseností, aby sa ani najmenším množstvom duchovnej energie nemrhalo nadarmo. Dôležité je pracovať vo vedomí, že včleňovaním priateľa do intenzívneho života v Kristu nevytrhujeme ho z jeho doterajšieho prostredia, z okruhu jeho záujmov a pôsobenia, ale práve naopak ešte hlbšie ho tam zasadzujeme, aby sa v ňom stal oporou a aby ďalej rozmnožoval život, ktorého sa i jemu dostalo.

Správnosť svojho pôsobenia najlepšie poznáme práve v tom, že sme nielen niekoho ako takého získali pre Krista, ale že súčasne s jeho vnútorným životom organicky rastie i túžba prevziať iniciatívu v ďalšom rozmnožovaní tohto Života v medziach vlastných duchovných síl, ktoré pre takýto cieľ hodno i v sebe ďalej z množovať!

Duchovosť vo svätých

„Žijem, už nie ja, ale žije vo mne Kristus“ (svätý Pavol)
Prepracúvam sa k tejto najutešenejšej veľkosti?

Svätý Tomáš a krížom¹⁾

Sú chvíle, v ktorých aj najpravovernejší čitateľ je pokúšaný, aby nenávidel hagiografa priam tak, ako miluje svätého muža. Svätý muž vždycky skrýva svoju svätosť, to je nemeniteľná zásada. A hagiograf sa dakedy podobá prenasledovateľovi, ktorý sa pokúša svätca odhaliť, akémusi vyzvedačovi alebo načúvačovi, sotva diskretnejšiemu ako americký interviewista. Pripúšťam, že je to prepjaté a jednostranné poňatie, a dokážem teraz svoju ľútosť tým, že uvediem niekoľko príhod, ktoré sa mohly rozchýriť len týmto žalostným spôsobom.

¹ Úryvok z klasického dielka Chestertonovho: Svätý Tomáš Akvinský.

Vidí sa celkom isté, že svätý Tomáš Akvinský žil akýmsi druhým utajeným životom, božským dvojníkom toho, čomu hovorievame dvojaký život. Komusi podarilo sa zazrieť u neho voľačo z toho osamoteného zázraku, ktorý moderní psychici volajú levitáciou; musel to byť očitý svedok alebo zrejmy luhár, lebo u takej osoby nemohlo byť neistoty o podobnom dive: muselo to byť dačo podobného, ako keby sme uvideli vznášať sa vo vzduchu ako oblak jeden z veľkých kostolných stĺpov. Nikto azda nevie, aká duchovná búrka vytrženia alebo trýzne spôsobuje toto prevrátenie hmoty a priestoru, ale je temer isté, že také veci sa dejú. Ba aj pri obyčajných špiritistických médiách ťažko môžeme zapierať túto skutočnosť, nech je jej príčina hocaká. No najnázornejšie odhalenie tejto stránky jeho života asi nájdeme v slávnom zázraku s krížom, kedy drevená Kristova soška prehovorila, v tichu neapolského kostola svätého Dominika a povedala klačiacemu mníchovi, že dobre písal, a vyzvala ho, aby si vybral ako odmenu hocičo z pozemských vecí.

Domnievam sa, že vždy správne neocenili pravý význam tejto príhody so zreteľom na tohoto svätca. Je to starý príbeh, nakoľko v tom vidíme len milosť, ponúkajúcu vyznavačovi samoty alebo prostoty voľbu medzi najvybranejšími pokladmi sveta. Pustovník, či už pravý alebo falošný, fakír, fanatik alebo cynik, stylita na svojom stĺpe alebo Diogenes vo svojom sude, tí všetci môžu byť zobrazení, ako ich mocnosť zeme, vzduchu alebo oblohy pokúšajú ponúkaním najlepších vecí a ako na to odpovedajú, že nič nechcú. U gréckeho cynika alebo stoika to naozaj znamenalo číre odopretie, tí nechceli nijakú z týchto vecí. U orientálneho mystika alebo fanatika to niekedy znamenalo akýsi kladný zápor, že totižto chce Nič; že Nič je tým, čo si naozaj žiada. Dakedy to vyjadrovalo vznešenú nezávislosť a bratskú dvojicu antických ctností,

lásku k slobode a odpor k prepychu. Niekedy to vyjadrovalo len sebestačnosť, ktorá je pravý opak svätosti. Ale ani príbehy skutočných svätcov sa celkom nekryjú s prípadom svätého Tomáša. To nebol človek, ktorý by nič nechcel; a bol to človek, ktorý sa nesmierne zaujímal o všetko. Jeho odpoveď nie je taká nevyhnutná alebo prostá, ako by si daktó myslel. V porovnaní s mnohými inými svätcami a mnohými inými filozofmi dychtivo prijímal Veci, hladujúc a smädiac po Veciach. Bola to jeho vlastná duchovná téza, že jestvujú naozaj Veci a nielen Vec; že Mnohosť jestvuje priam tak, ako Jedinosť. Nemám na mysli veci na jedenie, pitie alebo odievanie, hoci ani tým neupieral ich miesto vo vznešenej hierarchii Bytia, ale skorej veci, o ktorých sa mohlo premýšľať, a najmä veci, ktoré by mohli byť dokazované, zakúšané a poznávané. Nikto sa nedomnieva, že keď mu Boh ponúkol, aby si vybral medzi všetkými božiami darmi, Tomáš Akvinský bude od neho žiadať tisíc libier alebo sicílsku korunu alebo dajaké vzácne grécke víno. No mohol žiadať veci, ktoré ozaj potreboval, a on tiež potreboval isté veci, ako potreboval stratený rukopis svätého Jána Zlatouštieho. Mohol žiadať o rozriešenie dajakej starej ťažkosti alebo o tajomstvo novej vedy alebo o záblesk nepoňateľnej nazeravej mysle anjelov a tisíc vecí, ktoré by byly naozaj ukojily jeho obsiahlu a mužnú žiadostivosť po obsiahlosti a rozmanitosti vesmíru. Keď prehovoril hlas medzi rozpätými ramenami Ukrižovaného, tieto ramená byly ozaj široko rozpäté, otvárajúc slávne brány všetkých svetov. Boly to ramená, ukazujúce na západ a východ, na zemské končiny a posledné medze existencie. Boly veru rozťahnuté gestom všemohúcej štedrosti; sám Stvoriteľ ponúkal svoje Stvorenie so všetkým mnohonásobným tajomstvom oddelených bytostí a triumfálnym chórom tvorov. To je ono oslepujúce pozadie mnohonásobného

Bytia, ktoré dodáva zvláštnu silu, ba aj akúsi nečakanosť odpovedi svätého Tomáša, ktorú vyslovil, keď konečne zdvihol hlavu a povedal s tou temer rúhavou odvahou, ktorá je totožná s pokorou jeho náboženstva: „*Chcem teba.*“

Ukrižovaný v ľudskom živote.

Svätá Katarína Sienská, OP.

Sluha nesmie putovať inou cestou ako cestou Pánovou, a cesta pôžitkov nie je cesta ukrižovaného Krista... Nič iného nás nesmie tešiť ako to, že nesieme Kristovu pohanu a Kristovo utrpenie... Ukrižuj sa s Kristom, s Ukrižovaným, nasleduj ho po ceste kríža, stotožni sa s ním, maj radosť z pohany a utrpenia, z posmechu a zo zlých slov, vydrž až po koniec a neposilňuj sa ničím iným ako krvou, ktorá tečie s kríža... Ak vás zastihne trápenie, neuhýbajte ani neklesajte, ale prijmite ho s uspokojením v tvári, ba choďte mu v ústrety radostne a túžobne a povedzte: „Vítam Ťa!“ Potom sa vám horkosť premení na sladkosť a na rozkoš, a na konci svojho života spočiniete sladko na dreve kríža, na ktorom bol Spasiteľ ukrižovaný... Ako dieťa saje z materinských prs, tak duša, ktorá miluje Boha, ukrižovaného Krista, a ustavične putuje v jeho stopách, nasledujúc ho na ceste pohany, utrpenia a posmechu, nebude sať rozkoš z dačoho iného, ... duša sa prítúli k presvätemu drevu kríža a bude sa dívať hore s posvätnosťou a s vrúcnuou, spaľujúcou láskou, ktorej krv prúdi zo všetkých otvorených rán. Takáto duša je trpezlivá v každej tiesni, lebo sa z lásky a dobrovoľne zriekla všetkej útechy sveta, a utrpenie, bolesť a prenasledovanie sa jej staly dobrými priateľmi. Veď videla, že Syn Boží takto chodil oblečený, vyvolil si najkrajšiu šatu, akú kde vôbec mohol nájsť. Preto oblečte na seba Krista, sladkého Krista! On je takou

silnou šatou, že nijaký diabol ani nikto z ľudí vám ho nemôže strhnúť s tela, ak si to vy neželáte. On je tá najvyššia a večná sladkosť, v ktorej sa rozplýva všetka horkosť. V ňom duša zosilnie a nasycuje sa, aby všetko, čo je mimo Boha, pokladala len za blato, a pritom aby sa radovala z prenasledovania, z potupy a z utŕhania na cti a aby nechcela nič iného ako podobať sa ukrižovanému Bohu.

Teda Katarína chce piť Kristovu krv, poznamenáva Jørgensen, Kristovým životom chce žiť, Kristov kríž chce niesť. Toto je ten most, ktorý vedie cez strhujúci prúd sveta, ten jediný most. Toto je tá cesta, tá úzka cesta. Toto je tá brána, tá tesná brána. Niet inej voľby: buď ísť na Golgotu alebo ísť do Gehenny.

Obcovanie svätých.

Svätá Terézia Ježiškova.

Sestra Mária od najsvätejšej Sviatosti¹ chcela pri sprievode rozžať sviečky. Nemala zá-palky; no všimla si lampku, horiacu pred reli-kviárom. Ale na zuhoľnenom knôte bol už len nepatrný plamienok. No jednako podarilo sa jej rozsvietiť si sviečku a ňou zasa sviece ostatných rehoľníc. Tu som si povedala: Kto sa smie honosiť svojimi skutkami? ... Teda taká malá, polo-zhasnutá lampka bola príčinou, že skrslo toľko žiariacich plameňov, ktoré zas môžu zapáliť nesčíselné množstvo iných, hej, mohli by zažať celý svet. Ale prvou príčinou toho ostala by nepatrná lampka.

Priam tak je to v obcovaní svätých. Áno, nepatrná iskierka stačí, aby zanietila veľké

¹ Mária Guérinová, jej sesternica.

svetlá vo svätej Cirkvi, ako sú cirkevní učitelia alebo mučeníci. Ani o tom nevieme a dostávame často milosti a osvietenia prostredníctvom daktorej neznámej malej duše, lebo Boh si želá, aby si duše sdielali milosti modlitbou a obetami, žeby sa potom v nebi milovali oveľa väčšou láskou, ako je tu na svete v najideálnejšej rodine.

Ako často si myslievam, že hádam všetky milosti, ktoré som dostala, sprostredkovaly mi prosby daktorej nepatrnej duše, ktorú poznám iba v nebi.

Duchovosť v živote.

„Oblečte si Pána Ježiša Krista. Kristus, váš život.“
Ako blízko alebo ďaleko som od tohto pavlovského programu?

To, čo pľmiňa.

Absolútna dokonalosť Boha, v ktorej je zahrnutá svrchovaná nemeniteľnosť, je pevná opora človeka aj v najväčších neistotách, v hocakých osobných aj spoločenských, svetových otrasoch. Silný duch kardinála Saliègea to vyjadril týmito slovami:

- Sú horstvá, čo sa posunujú.
- Sú čierňavy, čo sa pretrhávajú.
- Sú násilenstvá, čo sa nivočia.
- Sú domy, čo sa rútia.
- Sú rody, čo miznú.
- Sú ozruty, čo stroskotávajú.
- Sú zemetrasenia, čo pohlcujú.
- Sú skúšky, čo prezrádzajú slabiny.
- Sú rozhlasy, čo lužú.
- Je jeden Boh, ktorý ostáva.

Modlitba robí z nás priateľov Boha. Utrpenie s ním robí nás jeho spolupracovníkmi (Augusta Amiel Lapeyre).

Nebezpečné umenie a naše povinnosti.

M. L. Chudoba.

V prítomnom čase často sme svedkami, že pri stretávaní sa s rozličnými produktmi umenia nachádzame v nich prvky, ktoré sú v zásadnom rozpore s našimi požiadavkami pre krásu a najmä mravné poslanie umeleckého diela. Cítíme to pri čítaní istej časti našej poézie i prózy, cítíme to ešte silnejšie pri prehliadke výtvarných výstav, cítíme to i z repertoárov našich divadiel, no a najmä cítíme to z pláten našich kfn, i keď tu nejde o filmy rýdzo naše. Preto je iste dôležité, najmä pre bezpečnosť nášho duchovného života, aby sme so svojich stanovisk ako vnímatelia (konzumenti) skúmali tento druh umenia a zistili, po akú mieru je nám nebezpečný, a čo je najdôležitejšie, aby sme si vedeli určiť k nemu pevný postoj.

Vezmime si napríklad výtvarné umenie. Isteže nájdeme diela formálne dokonalé, ba často, čo sa týka hľadania nových výrazových výtvarných prostriedkov, pribojné alebo podnetné, ale — a tu je kameň úrazu — bezobsažné alebo, čo je ešte horšie, obsahove nebezpečné. Kde je vina? Stredobodom mnohých našich výtvarníkov stalo sa stvárňovanie takrečeno večného motívu: ženy. Nebolo by námietok. Ale proti tomu, akým spôsobom nám naši umelci servírujú túto tématiku, treba sa nekompromisne ohradiť. Tam na tom obraze, to už nie je žena tých samých vlastností, aké majú naše ženy, sestry alebo dcéry; to je kus obnaženého tela bez duše, tam ďalej to nie je matka, ani zbľa nemá z podoby našich matiek, to je najhrubším spôsobom zneuctená vlastnosť matky, ktorej Dobrotivý dal schopnosti prinášať na svet deti — Jeho deti. Ako strašne znetvorily umelecké prostriedky bytostný, priam posvätný cieľ umenia.

Tak isto aj v ostatných odvetviach nachádzame takéto nepravé hodnoty, schopné kedykoľvek nakaziť našu spoločnosť. Vždy sú to variácie na tú samú tému: žena, žena a muž, láska atď., atď. A vždy je táto téma znetvorená tým spodným, živočíšnym úsilím, ktoré už kedysi na sklonku storočia zo secesných potrieb vybíjalo sa

v kulte nahoty a pornografie. A o strašom výsledku tamtoho úsilia na vtedajšiu spoločnosť netreba nikomu hovoriť. Pýtame sa preto, ako je to možné, že uprostred kresťanskej a nadto ešte zväčša katolíckej, ozaj duchovne žijúcej spoločnosti, utvárajú sa s tendenciou umeleckou diela, ktoré tak hlboko sú v rozpore s mravným kódexom tejto spoločnosti? Veď v histórii slovenského umenia nenájdeme skoro ani predpokladov pre neakceptovanie zásad mravnosti. Či je to azda výsledok svetonázoru, žijúceho u nás len z dôvodov konjunktúry? Či tieto diela sú tie, o ktorých sa vypisuje, že svojím sociálnym poslaním majú tvoriť novú epochu vo vývoji slovenského umenia? Ďakujeme pekne za takýto pokrok.

Nie sme proti vývoju, ani nie proti formálnemu vývoju, i keď máme na mysli ten najextrémnejší kubizmus v maliarstve, surrealizmus v poézii alebo expresionizmus na javisku a pod., ale kde nás toto obsahové pitigrillčenie privedie? Veď dnes už i tie veľké národy, na umenie ktorých sme ešte len nedávno ukazovali s výstrahou, rešpektujú aspoň zákony vkusu, ktoré konečne vždy vychádzajú z mravných zásad božieho Desatora. Dnes, keď človek, opakujem, človek stáva sa métié umeleckej tvorby národov (a to i národov, kde špiritualistický svetonázor je v opozícii), u nás stáva sa predmetom stvárnenia len jeho hmatateľná časť — telo, alebo len tie jeho problémy, ktoré vždy nejakým záporným spôsobom spolupracujú so šiestym božím príkazom. Dnes, keď z potreby zachrániť ľudstvo od materialistického živlu začína v dejinách najaktívnejšie pôsobiť obrodzovacia snaha kresťanského humanizmu — práve u nás, kde človek by si myslel, že sú skorej predpoklady pre zázraky, začína byť istá časť umeleckej produkcie posadnutá diablom. Ako strašne je tu zdeformované poslanie umeleckého diela. A ako cudzo pôsobí v relácii našej, slovenskej. Chvalabohu, pôsobí cudzo. Bohužiaľ, nie menej nebezpečne!

Nebudem skúmať dôvody jednotlivých umeleckých indivíduí pre takúto „trochu“ — (i keď azda bude raz potrebné konkrétne ukázať, ktorí sú to,) —; je potrebné zachrániť umenie, a na tom musíme mať aj my

svoj podiel. Áno, je našou povinnosťou, aby sme previedli nad takýmto umením exorcizmus. Naša úloha bude jednoduchá. Tým viacej však bude to úloha zodpovedná. Celkom stručne: Pri stretnutí s takýmto umeleckými výsledkami treba nielen subjektívne zaujať záporný postoj, ale tento tlmočiť verejne! Treba bezvýhradne odvádzať svojich známych od čítania takej knihy, od kúpenia takého obrazu, od návštevy takého filmu alebo divadelnej hry, o ktorej sme sa presvedčili alebo z hodnoverného prameňa dozvedeli, že je pre našu dušu nebezpečná!

Najmä vám mladým priateľom, ktorí máte možnosť absolvovať toľko všelijakých kultúrnych podnikov v Bratislave, Košiciach a v iných našich mestách, najmä vám odkazujeme: Nedôverujte prepjate vo svoje sily, že vám sa nič nestane, že vy sa nepohoršíte... Hovorí sa, že svätému je všetko sväté, ale spomeňte si, koľko rás sme už padli práve na tom mieste, ktoré sme pokladali za najbezpečnejšie. — A vás všetkých členov smeristickej rodinky, ktorí vhlbili ste sa do Kristových, večne sviežich slov osobnej aj svetovej záchrany: „Ja som cesta, pravda a život. Ja som svetlo sveta“, vás prosíme: hľadajte túto Pravdu a toto Svetlo všade, aj v umení. A ak ho nenájdete v tom alebo onom diele, tak ho kategoricky zamietnite.

Aj splnenie tejto povinnosti je vecou krásnej kristocentrickej cesty, po ktorej ste sa rozhodli kráčať. Nepodceňujte dôležitosť týchto slov. Nie daromne písal apoštol Pavol: „Náš boj nie je proti telu a krvi, ale proti kniežatstvám a mocnostiam, proti svetovládcom tejto temnosti, proti duchom zlým v povetrí.“⁴ Nič iné nesledujeme v tomto článku, len aby ste vedeli tento boj presadiť vo svoj prospech i na fronte, kde váš nepriateľ — onen zlý duch — bude skrytý pod lákavým habitom umenia. Nezabudnite na tento boj najmä dneska, keď nachádzate sa v dočasnej sociálnej tiesni a keď (ako to ktosi napísal v Katol. novinách) „terajší hurrá - život tak nadute sa fahá za prsty s Najmocnejším“. I v tomto boji nech vám Pán Boh pomôže!

⁴ Ef. 6, 11.

Služba lásky.

K. M. Katarin.

Dneska, „keď neúprimnosť je znamením, ktoré nesie na čele naša doba, a tento nedostatok pravdivosti sa zjavuje ako systém, povýšený na stupeň stratégie, v ktorom lož, prekrucovanie faktov, slov a podvod sa stal klasickou zbraňou ofenzívy“ (svätý Otec vo vianočnom posolstve 1947), neostávame v KA nijako bokom od tohto hnutia najpodzemnejších síl. Sme členmi dnešnej ľudskej spoločnosti, trpíme s ňou a trpíme sami. Záporné sily vplývajú aj na nás a oslabujú našu vieru, kresťanskú lásku a posmeľujú našu pýchu; sami sa utvrdzujeme v tom, že naša viera, láska a práca v KA je dostačujúca.

Neľudská triedna, rasová, náboženská, národná nenávisť sa odráža v našich dušiach, oslabuje jej sily, nalepujú na náš charakter dobové prívlastky. Nedôvera človeka k človeku, jeden z najväčších úspechov, ktoré dosiahly negativistické orientácie, otriasa aj našou KA, lebo stávame sa akosi reflexívne zatvorení, nedôverčiví, ba až bojzliví i k najbližším. Ba prichádzajú chvíle, že váhame z obhajobou Kristových práv a v praktickom živote klesáme čoraz nižšie do trpnej rezistencie. Ako by plameň Ducha, niekedy v nás blčiaci, dohorieval a v našej duši už iba tlelo. Prestal šľahať oslepujúci, páliaci plameň, a ne jeden z nás je podobný dymiacej pahrebe. Nehoríme, nuž ani nezapaľujeme!

Je možné, žeby sa tak nízko sklonil vlastník Ducha lásky pred akciou večného odporcu božích plánov? Prestal v nás žiť Duch bojovnosti, Duch mučeníctva? Myslíme si azda, že slová Pavlove: „Už nežijem ja, ale žije vo mne Kristus“ sú slovnou hračkou? Kde je teda Kristus v nás, či sú azda moci temna silnejšie ako Pán sveta? Či ešte v nás doteraz vôbec nežil?

Nesmieme sa dať zdeptať. To je vlastnosťou otrockého ducha, spoliehajúceho sa iba na vlastné sily, s ktorými teraz už nestačí. Teraz chceme váhať, keď jasne hovorí svätý Otec, že kto teraz ustúpi, je zradca? Či azda má v nás zvíťaziť živočišny pud po sebazáchove a chceme unikáť do pustatiny ako zver pred smrťou? Či niekto

trpným vyčkávaním lepšieho zajtrajška zachránil svoju dušu od skazy a vydobil niekedy Kristovi čo len jedného neverca?

Kristus nás pri vstupe do KA povolal do svojho najprednejšieho bojovného radu.

Našou zbraňou je obeta modlitby a práce. Treba nám znovu začať tam, kde sme prestali, vrátiť sa na chodník tam, kde sme ho opustili. Neslobodno vypustiť nástroj z ruky prv, kým sa nedokončí dielo, alebo si azda chceme niekde vyhrabať diery a tam sa skryť pred zodpovednosťou? Cez budovanie mieru vo vlastnej duši musíme budovať mier v dušiach svojich spolubratov. A to nielen spolupracovníkov v KA, ale všetkých, ktorých nám Kristus privedie do cesty.

No najpotrebnejším je vybudovať čím hlbšie dorozumenie medzi samými pracovníkmi v akcii. Stále budovanie spoločenstva duší, bratstva laíkov i kňazov, ktorí majú jediný životný cieľ: *všetko navrátiť Kristovi*. Spolupráca vyžaduje bezpodmienečnú istotu jedného v druhého, hlboké pozorovanie, lásku a nelipnutie tvrdošijne na svojej mienke. Aj keď sme presvedčení, že máme v dačom pravdu, predsa vypočúvajte s bezhraničnou trpezlivosťou mienky iných, rozmyšľajte nad ich kritikou a neodbavujte odchodnú mienku od našej hodením ruky. Veď sme sa spolu podobrali na to najkrajšie dielo, aké človek môže vôbec na svete robiť. Budujme preto kráľovstvo Kristovo najprv vo svojich dušiach. A tu sú pracovníci akcie na prvom mieste, aby využili všetky sily nadprirodzené aj prirodzené na jednostajné budovanie čo najväčšej spolupráce a hlbokého dorozumenia. My nesmieme byť v neistote o konaní ani jedného z nás, ani nikdy k podozrievaniu neklesajme.

Dorozumenie buduje predovšetkým na sústavných modlitbách, sebazapieraniach, ktoré obetujeme za spolupracovníkov. Láska je nadprirodzeného pôvodu a nemožno ju zadovážovať prirodzeným spôsobom. Aj medzi ľuďmi, žijúcimi v stave posväcujúcej milosti, prichádza k nedorozumeniam; aké strašné to musí byť medzi zatvrdnutými hriešnikmi. Čistota duše je podmienka dorozumenia; zbavovanie sa seba a hľadanie Krista v du-

šiach druhých. Čím menej dbáme na seba, tým viacej nachádzame Krista.

Aby sa však i tie nedorozumenia čo najskôr odstraňovali a nejasnosti boli zavčasu odstraňované, prv ako nastanú komplikácie, začnime používať v KA znovu službu lásky, ktorá sa tak osvedčila v prvom krúžku Frassatiho.

Náš počet rastie so dňa na deň. To dôverné puto hlbokej spolupatričnosti, ktoré spájalo prvých členov krúžku sa už dnes nemôže rozprestierať na všetkých členov KA. Radostne však pozorujeme, ako sa v tomto novom zástupe utvárajú prirodzené krúžky, sviazané putoť pokrvnosti, povolania, rovnakých záujmov a pokúšajú sa utvárať medzi sebou hlboké *communio sanctorum, obcovanie svätých*.

Všetci sme sviazaní jednotou mystického tela Kristovho, jeho sviatosťami a spoločným životným zamieňením, veď budujeme aj svoj duchovný život na rovnakých základoch. No nezabúdajme na jedno. Všetci sme ľuďmi a ľudská čiastka božského diela KA bude mať stále chyby a nedostatky. Naše túžby a úsilia budú vždy ďaleko dopredu predbiehať naše možnosti a vždy budeme túžiť po absolútnej dokonalosti aj pri svojich nedokonalých možnostiach. Preto sa i medzi pracovníkmi v KA vyskytujú nedorozumenia a nejasnosti.

Máme však v takomto stave zotrvať a tvrdošijne budovať v sebe i druhom odpor? Iste nie! Preto každý pracovník z KA nech po hlbokej meditácii a úprimnej prosbe k našej Učiteľke Márii urobí v sebe silné predsavzatie, že sa bude zo svojej duše usilovať vo svojom pracovnom prostredí odstraňovať akékoľvek nedorozumenia.

Na to treba nasledovné: Keď nebudeme súhlasiť s názormi alebo prácou niektorého spolupracovníka akcie alebo nám bude nejasno v niektorej závažnej veci, začnime sa najprv modliť a obetovať na tento úmysel. Je totižto aj tá možnosť, že my sa mýlime a naša vlastná duša je v nebezpečenstve. Takto uvoľníme cestu milosti a Duch môže budovať slobodne bez prekážok dorozumenie medzi nami. Pravda, s vážnosťou problému stúpa aj naša obeta. Potom vo vhodnom čase, vhodným láska-

vým spôsobom, v podobe otázky (čo myslíš, nebolo by hádam lepšie, keby si v tom a tom zmenil svoj názor; keby si bol taký dobrý vysvetliť mi tento svoj skutok). Nikdy nie najprv tvrdíš, násilím chciť uplaňovať svoju mienku, často veru nesprávnu. Nezabúdajme — Kristovu vec obhajujeme. Len ten je neústupčivý, neláskavý, posmievačno kritický a odsudzujúci, kto háji seba. Sme predsa všetci v stave milosti; a či ten spolubrat, ktorý rovnako ráno prijal do srdca Eucharistiu, mohol by byť zlomyseľným? Nestaviame svoje kráľovstvo a ponad všetky nejasnosti sa musí vždy presklepiť dorozumenie. I keď nie zaraz, ale v modlitbe a obetách nikdy neustávajme. Čo sa nepodarí prvý raz, podarí sa neskôr. I milosť potrebuje svoj čas. Možno v takýchto dňoch mnohý prežíva veľkú vnútornú krizu a každé debatovanie a posudzovanie by mu jeho boj ešte viacej sťažovalo.

Keď vidíme, že slovami to hneď nejde, čakajme vytrvalo. Veď čo sa načakal Kristus, kým sme ho vpustili do svojej duše.

Nezabúdajme nikdy na svoju Matku. Ona všetkým problémom najlepšie rozumie. Nič nie je zapísané z jej skrytého nazaretského života cez 30 rokov Kristovho života, iba niekoľko slov. Cez ten čas meditovala a v práci sa obetovala Otcovi, aby pripravila čo najlepšie podmienky pre vykúpenie všetkých duší. A v nás je mnoho ráz toľko nedočkavosti, že hneď by sme chceli mať všetky problémy vyriešené. Prosme ju, ona nám rozumie, ona poprosí Ježiša. Či by azda mohol Syn voľačo Matke odprieť?

Poznámky o knihách.

K. M. Katarin: KRISTUS A BOJ O DUŠE. Nákladom edície KA v biskupstve spišskom. Objednávky vybavuje Rím.kat. farský úrad v Ružomberku. Kristus prišiel na svet, aby ľudstvu umožnil dostať sa na cestu, ktorá jediná môže priviesť k šťastiu a s ktorej vlastnou vinou odbočilo. Preto Kristus nijakému rozumnému človeku nemôže byť ľahostajný. Ak má byť súkromný aj verejný život a to až po najmenšie podrobnosti usporiadaný podľa večných božích zákonov, nevyhnutne potrebuje všestranne dokonalú osobnosť Ježiša Krista s jeho

pravdou, zásadami a životom. Aby ľudská spoločnosť bola preniknutá Kristom, najsamprv potrebujeme nadprirodzene silných jednotlivcov, obetavých apoštolov, ktorí by Kristove záujmy chápali ako svoje najvyššie záujmy. A na túto krásnu úlohu chce pripravovať knižka „Kristus a boj o duše“ Najprv všeobecnejšie dotýka sa prvkov Kristovho kráľovstva, potom zostupuje k jednotlivostiam a zvláštnym prostriedkom, potrebným na budovanie božieho kráľovstva v sebe a v iných. Písal ju mladý laik. Je to potešujúce znamenie do hĺbky idúceho náboženského obrodného hnutia u nás. Knižku odporúčame najmä pracovníkom KA.

Anna Kateřina Emmerichová: HORŤKÉ UMUČENÍ PANA NASEHO JESÍŠE KRISTA. Vydalo nakladateľství brněnské tiskárny, Brno 1948. Po 90.—, viaz. 120.—. Anna Katarína Emmerichá, rehoľnica, obdarená bola mimoriadnymi výsadami nadprirodzeného života. Známa je svojimi videniami, ktoré Klement Brentano zapisoval z výslovného svolenia cirkevnej vrchnosti. Viacerí biskupi odporúčali jej videnia. V Horkom umučení sleduje podrobne Krista od prípravy na poslednú večeru cez celé umučenie až po slávne vzkriesenie.

P. Konrád M. Kubeš, TJ: SBÍRKA HOMILETICKÝCH PŘÍKLADŮ. I. diel, 2. časť. Vydalo naklad. Velehrad, Olomouc 1947. Po 150.—. Kazateľ sa má usilovať poukazovať na živú spojitosť teoretických zásad s konkrétnym životom. Zdravá teória je základ, ale v kresťanskom živote nesmie ostávať osamotená; má zasahovať jednotlivé životné prejavy a vrasť do denného života. Kubešova práca s bohatým prínosom životných príkladov účinne pomáha kazateľovi poukazovať na tento cieľ.

SS. N. P. M.: BILÉ KVĚTY. IV. vydanie. Vydala edícia Smíru, Píerov 1948. Po 24.—, viaz. 36.—. Sú to nežné rozprávky, dýchajúce najmä anjelskou ctnosťou, ktorú udržuje a posilňuje eucharistický život.

ACTA ACADEMIAE VELEHRADENSIS. Annus XVIII, fasc. 1—4. Vyšly v Olomouci 1947. Obsahujú hodnotné štúdie, týkajúce sa úionizmu a kresťanského sbratania Slovanov. Po 100.— pre členov, 150.— pre nečlenov.

Klára Svoreňová: KRÍDLATÝ KOŇ. Vydal Priateľ dietok v Prešove 1947. Po 90.—. Chutné rozprávky o kvetoch pre najmenších.

ZDRAVĚ LUDSKÉ POKOLENIE.

Ideálny pomocník ľudového zdravia.

Primárnou úlohou všetkých ľudských výdobytkov je, aby boli pomocníkmi na zdokonaľovaní sa človeka, na jeho všesmernom raste, na jeho povznášaní, ktoré sa má stále stupňovať. Cesta k tomuto cieľu, vždy náročnejšiemu popretínaná je prekážkami, vyplývajúcimi z nementelnej skutočnosti: život je boj. No tento boj má v sebe veľa podnetného, kladného, lebo pri zápoleňi vynachádzajú sa nové spôsoby, nové cesty k určenému cieľu — zušľachťovať človeka. Mravné zušľachtenie je prvotný záujem človeka. Všetko ľudské konanie má byť najprv poslušné tomuto imperatívu, ktorý je vlastne imperatívom náboženského života. Človek, tvor duše a tela, nesmie však beztrešne zanedbávať jednu časť svojej bytosti na úkor druhej. Tu je potrebná väčšia-menšia vyváženosť, lebo len pri rovnováhe síl možný je vývin človeka k lepšiemu. Potreby tela nesmú sa podceňovať ako ani potreby duše, no potreby tela musia byť pod správnu kontrolou zušľachteného ľudského ducha a tak sa potom môže docieľiť ideálna závislosť, ktorá je vcelku osožná. Telo tak stane sa nie diktátorom, ale poslušným spolupracovníkom ducha a naplňovateľom božieho stvořitelského plánu.

K závislosti duše a tela istotne je správne heslo: v zdravom tele zdravý duch. To však nesmie znamenať fanatické prisluhovanie športu, prehnanej starostlivosti o krásu tváre na úkor duše. Ľudské pokolenie musí sa starať o svoje zdravé pokračovanie. Preto z prvých úloh človeka je — vychovávať zdravo deti. Pociť zodpovednosti je tu podčiarnutý ešte láskou rodičovskou. Ona pomáha zdolávať prekážky na tejto ceste k všeobecnému mohutneniu ľudstva. Všetci máme sa usilovať podľa svojich najlepších síl zachovávať sa v zdraví a tak zachovávať zdravé ľudské pokolenie. Dnes pri zdolávaní tejto úlohy je mnoho pomocníkov. Všetka ľudská práca je hnacou silou k cieľu. Aj literatúra je takáto hnacia sila. Neznačí iba popísaný, potlačený papier, ale hnaciu silu ľudskosti.

Na Slovensku, kde sociálne problémy úzko súvisia